

„a lőre tolt helyőrség”

IRODALMI-KULTURÁLIS LAP

A tavasz szobrása

női testet formáz

blúzom alatt elsimít

két izgatott rózsát.

2022. május (2.) • V. évfolyam, 6. (49.) szám

• megjelenik négyhetente

2, 12

Kozma Attila:
Úrfityfiritty

5

Orth István
szakrális
művészete

9

Magyary Ágnes
és a geopolitikai
talicska

14

Jönnek
Para István
karikatúrái!

A Brassói Lapok, Háromszék,
Krónika, Nyugati Jelen,
Székely Hírmondó
és Székelyhon melléklete

örökvers

Varga Melinda

Szél cibálja

Szél cibálja a fákat,
karneváli téli óra
ül az ágak közé,
harsányan nevet,
szinte sikít,
mint valami kísértet.
Cibálja a szél a fákat,
kiáll a szürkességbe,
hagyja, hogy eső mossa
fénytelen bőrét,
nedves és hűvös a ruhája,
jégcsapok nőnek
lába hajlatából,
szeméből vizes hó hull
a fekete mezőre,
pillái őszek a fagytól,
csak áll a szélben,
hagyja, hogy cibálja a karját,
fa lesz belőle
vagy védtelen madár.

látószög

Péter Beáta

MESTEREK ÉS TANÍTVÁNYOK

A csíkszeredai könyvvásár egyik beszélgetéséről jöttem ki éppen, amikor megpillantottam Dénes bácsit a távolban. Egykoron ő volt a csíki népszínház mozgalom lelke. Mái legendás az a lelkesedés, amellyel munka után próbára igyekeztek, a lázas készülődés az előadásokra, a színpadon elhangzottak mögötti üzenet, remény és biztatás, egy-egy előadás elsöprő sikere. Mára az évtizedek homályába burkolódik mindez, de mégsem volt hiábavaló a munka, mégsem tűnt el nyomtalanul, hiszen vannak, akik továbbvittek néhány szeletet mindebből.

Lassan, inkább csak csoszogva jött, fehér ingben, cipelve a közel nyolcvan esztendőjét maga után, jövögetett kitaratóan. Elnéztem, ahogy lépeget a májusi napsütésben, és elnéztem később a programban soron következő irodalmi esten, ahogy ül és áhítattal figyeli a színpadon levőket, köztük egyet kiváltképpen, aki most hazajött a nagyvá-

Hét gyertyatartó

rosból, s neki tanítványa volt, talán a legkedvesebb mind közül. És láttam a szemében a büszkeséget, az óvó tekintetet, ahogy a méltán ünnepezt művészt nézi, akit ő fertőzött meg a színház szeretetével, az örömet és a megnyugvást. Azt, hogy rendben van, hogy a tanítvány túlszárnyalta a mestert.

Ballagások ideje következik. Talán ha most még nem is érzik a diákok, így figyeli őket egy-egy olyan tanár, aki nemcsak a kötelező tantárgyak ismereteit igyekezett átadni az évek során, hanem nevelni is próbálta őket. Téren és időn át, vigyázó szemmel követik egykori tanítványaik lépteit.

AZ IGNORAMUS-NAPLÓ - ÜRFITYFIRITTY - 2.

MINDENNAPOK ÉS ÜNNEPEK

Az úrhajón szivarazni nem lehetett, elvileg. A tűzriasztó német rendszer szerint volt bekötve, ami azt jelenti, hogy nemcsak a füstöt érzékelt, hanem egyenest a molekulákat, speciál azokat ki-elemezte, s küldte bé a központi számítógép agyába. De mi székely rendszer szerint meghekkeltük, szereztünk intelligens gyurmát, amellyel az apró tárgyakat rögzítik a súlytalanság állapotába, pixet¹, ilyesmit, s azzal egy darab nájlonnal a riasztót becsomagoltuk, s így szívtuk a szívart. A legújabb úrhajókon viszont már norvég rendszer szerint olyan fejlett riasztók voltak, hogy elég volt, ha te csak a szivarra rejagondoltál, s azzal már fel is voltál jelentve. Akit

elkaptak, az kapott egy listyát az összes rákkeltő anyaggal, ami állítólag a füstből kijön, van vagy hét-száz, annak darabjéért két euró volt a büntetés, aztán kifizettették veled az összes levegőfiltert, amit – papíron – kicseréltek miattad, plusz egy teljes rendszerrevíziót, illetve az újraszoftolást. Így kijött egy olyan büntetés, hogy amián már egy becsületesebb ember felakasztja magát. Mit dolgozzon másnak, potyára?!

Kaptunk egy-egy karórát, amelyik az összesünköt monitorizált. Azt kellett hordani, nem szabadott levenni, mert érzékelt a testhőmérsékletet, az életjeleket, s ha levetted, akkor kerestek is az urdzsencáról², hogy meg vagy-e

dögölve. Persze azt is tudták, hol vagy, merre jársz, azt csinálod-e, ked kiszabtak. Ezért nagyon sokan inkább megfizettek valakit, s sétáltatták az órájukot. Egyszer elkaptak egy illetőt 312 darab órával a testén. Felszokozta magára. Azóta a szkoccs be lett tiltva. A gépek érzékelték a hirtelen jelentkező súlytöbbletet egyszerre 312 emberen, azonos pulzusszámmal, ugyanabban a koordinátában.

Az úrhajó azonnal megállt, mert az adatokat úgy elemezte a központi számítógép, hogy ekkora tömeg egyetlen pontban kibillenti a mesterséges gravitációs berendezést. Erre senki nem gondolt. Így ezt a 312 vétkest becsipelték, a karóra helyett beültették a bőrbé. Minden áldott nap el kellett haladni az érzékelők előtt. A csipp csipentett. De állítólag ha pityókaborogatást tettél rá, akkor nem működött. Annullálta. S mindenki mehetett oda, ahova akart.

Sokan a holoterekbe menekültek egy idő után. Félték, s kezdte gyötörni őket a honvágy. Ez egy szórakoztató berendezés, 3D-s virtuális tér, mindenféle programmal. Lehetett olyat is, hogy hazalátogathattál benne, mint a gugelmepszen. A németeknek fel volt dolgozva minden kicsi lik ott náluk az országba. Nekünk valami régi térképek álltak csak a rendelkezésünkre. Hozzánk, az utcába már be sem ment a program, csak a főúton lehetett kerülni benne. Sokat néztem édesapám biciklijét a korcsoma előtt. Ha befizettél néhány eurót, akkor még szagokat s szelet is szimulált. Hangokat, fiktív párbeszédfoszlányokat a realitás fokozása érdekében:

– Ce vreme minunată!³
– Într-adevăr, prietene!⁴
– În caz de urgență, spargeți geamul!⁵ – hallom a korcsoma előtti beszélgetést. Mivel nem értük el a hús százalékot a legutó-

bi népszámláláson, így az lett a protokoll, hogy elég, ha csupán az ország hivatalos nyelvén szólal meg a szimuláció. Ezért inkább olyan helyekre mentem, ahová sohasem lett volna pénzem eljutni. Sokat néztem az északi fényt, álltam a világ legészakibb városában a kikötőben, Longyearbyenben. A szelet és a hőmérsékletet kikapcsoltam. Kiismertem az algoritmust, és kezdtem egyhangúvá válni. Aztán kezdtem észrevenni a pixelhibákat is, és nem mentem vissza oda.

Egy reggel üzenetet kaptam: „A holoteret használni kívánók figyelmibe! Értésítődik, hogy a holotér ezután csak safe mode-ban használódik, mert revízió lesz. A program menődik, csak a szag nem működik. Kifogyódtak a szagpatronok. A propellerek vettetik, csak nincs szagik. Kárpótlásul földi idő szerint május elsején, délután 16 órai kezdettel megtarcsuk az Erdélyi Hagymatokán Fesztivált! Szeretettel várjuk: sector B3 (be trej), hala⁶ 2 (hála doj). Nem ilegálba menyen, a csipre nem kell a borogatás. Az üzenetet ne adja tovább, mindenki megkapja! Szervezőség.”

Még két nap volt az eseményig. Eltelik valahogy. A szemeteseknél dolgoztam. Válogatni kellett a hulladékot. Inkább nem árulom el, miket kellett újrahasznosítani. Csak legvégső esetben engedünk ki szemetet a zsilipeken. Az egyik társunk létrehozott egy „döglesztőt”. Gyümölcshéjak, mindenféle gyümölcsmaradékok számára. Tudjuk, miért. Megfogadtam, nem iszom „házi pálinkát” a küldetés alatt.

Hogy gyorsabban teljen az idő, esténként rákaptam az olvasásra. A takaró alatt világító ibukkal némileg megmenekültem társaim penetráns lábszagától.

Péntek volt május elsején, és olyan orbitális hagymaszag, hogy sokan jöhettek volna meztláb is.

A füstérezékelők becsomagolva. Mulatós zene a hazafias fajtából. Néhányan nagyon részegek voltak, a döglesztős munkatársam flakonnal sétált körbe. Büszkén töltögetett, a többiek vigyorogva és cinkosan fogadták. Aztán a fejük ide-oda nyaklott, némelyiküket már a hányinger kerülgette, amikor megemelte a poharat. De mind egyetértettek abban, hogy „azt a fehérsépet fel kell akasztani az első fűzfára, amelyik fejbe dobja az anyósát a négykilós házi kenyérrrel”.

Veres fejű emberek vehemens párbeszédébe botlok:

– Volt öt kérdés, igennel vagy nemmel kellett felelni. Mondd meg őszintén, hányra tudad a helyes választ?

– Az egyikre majdnem eltaláltam, de a másik az esszeset elrontotta!

Felfigyeltem egy rikítóan színes standra. Az árus törte a magyart, a pulttól óvatos másfél méterre álltak az érdeklődők.

– Mi ez? Töltött káposzta? Nem tom... MIVEL VAN TÓT-VEEEE????!!!

Az árus halkán válaszolt.
– Mézes dióval. Édesség.
– Akkor ez nem székely étel! S akkor MI EZ?

– Baclava.
– Miöööööääää? Bák Lává?!!! NO, ELLEGESSÉTEK!

Vihogás. Az árus blazírt arccal kérdez.

– Nálatok mi a székely édesség?
– Hááát, aaaa... kakasos szópós-cukorka borsikafenyő pálcán... a kürtőskalács... s a FOKHAGY-MÁS-TEJFŐLŐS LÁNGOS!

1 golyóstollat (román)

2 sürgősségről

3 Milyen nagyszerű idő van! (román)

4 Így igaz, barátom! (román)

5 Sürgősség esetén törje be az ablakot! (román)

6 raktár (román)

vers

Janáky Marianna

a nő művészei

a tavasz szobrása női testet formáz
blúzom alatt elsimít két izgatott rózsát

derekamra szerelemövet férfi szemekből fon
szoknyámra táncoló napot grafikusa rajzol

csipőmre ritmust zenésze komponál
hangokból szerez tokkátát

tavasz festője testemre orchideát fest
megszólítani szirmom nem merte

combjaim vonalát fényből keveri
szerelem illatát nedvét rákeni

és
lábaimhoz költője majd szonettet ír
elém szóvirágokból szőnyeget terít

Buta évszakok

örül az ős a leveleknek. cserélnék vele.
a fa szidja. többszörös gyilkosnak titulálja.

a tél, mint bíró az ítélet előtt,
még vár, szelet vetve nézeget:
főként a nők harisnyába bújít lábát!

aztán álmaikat hópolyhekkal himzi madeirássá.
és kilyukaszt egy műanyag poharat
a karácsonyi vásárban.

ötvenes férfi ivott belőle
feleségével, akinek a nyelvi védés-visszaszúrásban
szájába fagytak a fűszeres szavak.

a tavasz már nem emlékezett
holmi ledőlt karácsonyfákra, válaszokra.

napfény-lakkos körmeivel kaparta
elő a földből az ibolyákat,
és egy kisfiú beszaladt vele a konyhába.

a nyár vele se foglalkozott.
flörtölt kedvére a városban, mezőn.
pipacs testét élvezte a határban,
és bokájából búza nőtt.
a görögdinnye fekete szemei meg
titokban, szerelmesen kacsintgattak rá.

Holdfénytánc

RÁJÖTTEM, HOGY TÖBB EMBER MUNKÁJÁT IS EL TUDOM VÉGEZNI

Zorkóczy Zenóbia

– beszélgetés Barabás Réka színművésszel –

Barabás Réka, miután elvégezte a marosvásárhelyi színművészeti főiskolát, több társulatnál is játszott, amíg családi okok miatt nem költözött el Nagyszebenbe, ahol már nem volt magyar színház. Rövid kényszerszünet után egy magánprodukciónál állt elő, és önálló előadóként több száz előadást tartott a *Pufi* című produkciójával. Nemrég a válása miatt hazaköltözött Hargita megyébe, és felajánlotta a csíkszeredai színháznak új ötletét, egy babaszínházi produkciót.

– A Csíki Játékszín befogadta a magánprodukciónál, külsőként beengedett a rendszerbe, ami ritka esetnek számít az erdélyi színházi gyakorlatban. Nagyon érdekel, hogyan történt ez, hisz jó példaként szolgálhat azon friss végzősök számára, akik gyakran azzal szembesülnek, hogy nem kapnak munkát.

– Igen, a csíkszeredai színház nagyon nyitott a külső megkeresésekre és a különböző együttműködésekre, amiért nagyon hálás vagyok. Mikor az igazgatót megkerestem, és mondtam, hogy nincs üres hely a társulatban, megemlítettem, hogy lenne egy ötletem egy babaszínházi produkcióra. Nagy érdeklődéssel fogadta, és azonnal biztosított a támogatásáról, például bevállalta a produkciós költségeket, mármint a rendező, a zeneszerző, a díszlet- és jelmeztervező kifizetését. Én nem kértem pénzt a próbafolyamatra, ha-

nem továbbmentem a Hargita Megyei Kulturális Központba, ahol megegyeztünk, hogy ők támogatnak majd engem előadásoként. Ez azért volt szükséges, mert az előadásra csak húsz anyuka jöhet be a babájával, tehát ez egy kis létszámú produkció, így piaci alapon nem lehet nyereségessé tenni. Ilyenformán megoldottuk a két partnerintézzettel a fellépések finanszírozását. Mikor meglátta a színház művészeti vezetője a műsort, biztatott, hogy még csináljunk baba-előadást a Csíki Játékszín valamelyik színészeivel közösen. Úgyhogy vannak még közös terveink.

– Eszerint aki színházat akar csinálni és nem kap helyet egy társulatnál, így is elindulhat, ahelyett hogy szakmát váltana. Am így sem könnyű. A mindennapos harc, amely a szabadúszói létmódot jelenti, elvette-e a kedved a színészi pályától?

– Én annyira szeretem a szakmám, hogy nem tudnék lemondani róla. Persze a családom is nagyon sokat segített mindenben, amiért nagyon hálás vagyok. Anyukám pedagógusként sok jó tanácsot adott. Apukám díszletet készített, az öcsém pedig zenét írt nekem. Apu-

kám még egy húsz férőhelyes, huszonöt négyzetméteres pincészínházat is készített a lakásunk pincéjében, itt Tusnádon, 2011-ben. Autót is a szüleimtől kapok, ha kell.

– Mióta járod az önálló útját?
– 2015-ben mutattam be az első *Pufi* előadásomat. Rengete-

get jártam vele, 2019 tavaszán már 419 fellépésem volt, tehát négy év alatt elég sokat játszottam. Azzal, hogy szabadúszó lettem és én terveztem meg az előadásokat, én szereztem be a kellékeket és én mostam ki a jelmezeimet, magabiztosabbá váltam. Nagyon nagy erőt adott az, hogy rájöttem, meg tudom csinálni, és hogy több ember munkáját is el tudom végezni. Hogy nemcsak színész vagyok, hanem ennél több. Éreztem, hogy ezzel jól teszek a gyerekeknek, felnőtteknek, pedagógusoknak. Partnerre találtam a nézőközönségben is, a *Pufi* karakterem, amit kitaláltam, valahogy közel tudott kerülni a nézőkhöz.

– Ki ez a *Pufi*?

– Egy kis manó. Három különböző produkciót szerkesztettem ezzel a figurával. A kevés szöveget az előadáshoz én írtam, mert ezek pantomim-előadások.

– A pantomimet hol tanultad?

– Karsai Veronikától egy budapesti tanfolyamon, és Nagyszebenben Dan Hándoreanutól, mert az egyetemen nem volt ilyen jellegű képzés.

– Mi adta az ötletet a legújabb projektedhez, vagyis a babaszínházhoz?

– Az anyaságra készülődtem, és a gyermekem számára kerestem gyermekirodalmat. Ez adta a szikrát, hogy Varró Daniél mondókáiból, versecskéiből építsek fel egy produkciót. Sokat beszélgettem erről a barátnőmmel, Blénessy Enikővel, aki szintén kismama lett, így a közös gondolkodás eredményeképpen ő rendezte meg az előadást.

– Egy idegen ember egy babának ebben a korban mit tud adni, amit a szülő nem?

– Fontos nekem színészként, hogy egy olyan pozitív élményt adjak a babáknak, amely később megalapozza a gyerekszínház iránti lelkesedésüket. Nálunk még a nézőtér nagyon közel van a játszótérhez, ahol pihe-puha fekvő- és ülőalkalmatosságok vannak, tehát nyugodtan lehet mászkálni is. Úgy gondolom, hogy ezzel szépen meg tudunk ágyazni annak, hogy a gyerek befogadja majd a művészeteket, például a jó zenét, a jó verset, a szép látványt, nem is beszélve a közös, minőségi játékról. Sajnos nincs szakirodalom még erről a műfajról, így nekünk kell kitapogatnunk, hogy meddig lehet elmenni.

– Színházi szabadúszóként van egy állandó munkahelyed is, fix fizetéssel.

– Igen bizony! Jelenleg a Hargita Stúdióknál is dolgozom szerkesztő-műsorvezetőként. Úgy érzem, hogy ez így ideális, így lett kerek az életem.

Barabás Réka egy *Pufi*-előadáson

BARABÁS RÉKA (Csíkszereda, 1985) a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem színész szakán végzett 2008-ban. Utána számos szerepet játszott a kézdívásárhelyi Udvarder Teátrumban, a sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínházban, a marosvásárhelyi Stúdió Színházban és a Csíki Játékszínben. Jelenleg a Csíki Játékszínrel közös produkcióban játssza a *Cseppinkóka kalimbaba szenzációs anyakalandjai* című előadást, és a Hargita Stúdióknál dolgozik mint szerkesztő-műsorvezető. Egyéni műsorai: *MimeBassCover* (élő zenés pantomim, rendezte Mihaela Săsărman), bemutató: 2017. június 20., Kolozsvár; *Pufi a fergegben* (pantomim), bemutató: 2016. november 27., Tusnád; *Pufi és pöttömcséjei* (pantomim), bemutató: 2015. október 12., Tusnád; *Ha este nyolcat üt az óra - Karády Katalin elfeledett dalai Márai Sándor prózáival egybefűzve*, bemutató: 2010. május 30., Tusnád. Filmszerepei: *LIZI - a Hinta* című rövidfilm főszerepe, rendezte Bács Ildikó, Filmtett workshop, 2014; *VANDA - a Márió* című rövidfilm főszerepe, rendezte Klopstein L. Bálint, Filmtett workshop, 2014; *MÁRIS - a Kakukk* című rövidfilm főszerepe, rendezte Felmeri Cecília, Sapiencia EMTE - Argo Audiovizuális Egyesület - INFORG Stúdió koprodukció, 2007.

vers

Czegő Zoltán

Áldatlan áradatok

Veri az eső keseredetten a vizeket.
Sürgős lenne azonnal parancsolni,
de kinek?

Vízhatlan őserdeinkben a könyörgőt
ugyan ki menti meg?

És ki menti meg
életre azt, aki vádol és gyilkol
embert és nemzetet?

Én vétkem, én vétkem.

Ugyan számít-e még ebben a világban,
hogy ki kit szeret?

Saját parancsra indulok. Talán
fölmentenek

Katák, hazák és Eszterek.

Hogyan bír lenni az egy,
ha százezreket seper az atompatak?

Belenézek vérérgyulladásos hazácskámba,
hol egyszer szőni, másszor oltani sem szabad.

Áldást kértem mindenekre
a Mindenhatótól. Évszázadok
menekültek felém minden este.
Megszületni elűző hazában.
Talán még felvidulok.

Ahol az orgonabokrokat a szelek
habkönnyek közt naponta elsiratják,
éptsd meg utolsó katedrálisod.
Jaj, ne ott folytasd, ahol mások
sirva abbahagyták!

2022. május 11.

M. Fehérvári Judit

ÚTKERESÉSEK ORTH ISTVÁN SZAKRÁLIS MŰVÉSZETÉHEZ

„... Mint meztelen test, olyan legyen szóalásod; a tested, mint a szó...”
(Kondor Béla: Sötétség)

Őszintén bevallom, hogy mindaddig sohasem hallottam Orth István erdélyi grafikusművészről, amíg a magyarországi Előretolt Helyőrségben megjelenő versemhez az ő illusztrációját nem társította a szerkesztő. Így bukkantam rá műveire, melyek egyszerűen elbűvöltek.

Zömében olajjal dolgozik, de a rézkarcok s a linómetszetek sem állnak távol tőle. A képek szignója nem mindennapi, Orth István a nevét is képi formába önti, minden alkotásán úgy helyezi el a névjegyet, hogy az a kép részévé váljon.

A teremtéstől az evangéliumig

A csodálatos képi világ valószínűleg sokkal magasabbról, talán magától a Teremtőtől jön. Ez nem is lenne meglepő, hiszen Orth István teológiai végzettséggel segédlelkészként is szolgált, munkáinak jelentős része biblikus vagy mitológiai ihletésű.

„Több mint 60 egyéni kiállításom volt itthon és külföldön, számos hazai és nemzetközi szalonon vettem részt, rajzokat, metszeteket, festményeket és alkalmazott grafikai alkotásokat mutattam be” – vallja önmagáról. Orth István képei gondolkodásra, szabad asszociációkra készítetnek, megrendítenek és zavarba ejtenek. Minden végleges, és minden kiszámíthatatlan.

A *Négy evangélista* című alkotásban egyaránt megjelenik Máté szimbóluma, az angyal, Márk, a stilizált oroszlán, Lukácsé: az áldozati tulok és a bika, s Jánosé: a sas. A *Jelenések könyvének* két angyala is a konstrukció része, más és más színű harsonákkal, ami mozgalmasságot kölcsönöz a képnek, miközben tudjuk, hogy ez már egy új szövetséget is jelképez. A kép meghatározó színei: a narancs, a piros, a vörös, a fehér, a fekete, a sárga és a zöld. Maga a teljes műalkotás mégis nyugalmat áraszt, miközben a képegész olyan, mint egy barokk kompozíció: nagyon energikus mintázatokat mutat. Talán ezt elősegítendő jelenik meg a barna, a kék és a rózsaszín is. A színek harmóniája együttesen az ábrázolt téma drámaiságára is megpróbál ráébreszteni. Ha az angyalok és a közéjük feltételezett hetes szám nem lennének a művön, nem gondolnák semmiféle feszültségre sem.

Orth Istvánt nem hagyják nyugton a Paradicsom csodái sem. Két, különböző technikával készült műben reflektál az almafa motívumára. Az olajfestmény színvilága teljesebb, finomabb, egyértelműen az alma és az anyaméh azonosságára koncentrál, míg a rézkarc központi motívuma a nyolcküllös kerék, amely a korai keresztények körében az IKHT-HÜSZ akrosztichonnal közösen az együvé tartozást jelentette, s más vallásokban Visnu nyolc karjaként, Siva nyolc formájaként, a buddhista Tan kerekének nyolc küllőjeként és a szent lótusz nyolc szirmaként jelenik meg. Így a kerék, amely megjelenik az olajfestményen is, s a Világmindenség rendjét szimbolizálja.

Szimbólumok erdejében járunk, így találunk rá a jin-jangra, a Dávid-csillagra s

magára a taóra, azaz az útra. És a hintára, mely igen erős jelkép minden vallásban: a termékenység rítusáé éppen úgy, mint az Ég és a Föld közötti kommunikációé, s az isteni beszédé is.

Magánmitológia és Bolero

A *Holdraszállítás* a pontok és foltok ritmusára épül, ez lehet az összerendezettség és a részekre való szakítottság melódiája is. Ez a fajta látásmód jellemzi a *Víz alatti táj*, a *Gaia és Okeanos*, a *Helix és az idő* című rézkarcokat, s a *Szenháromság*, a *Szentlélek hordozója*, az *Arkangyalok*, a *Három angyal*, a *Mary*, az *Európa*, a *Gaia és Okeanos* nevű olajképeket is. A ritmikusság,

mozgalmasság jellemző a linómetszetekre is, gondolok itt a *Három angyalra*, az *Esőre*, az *Európára*.

Személyes kedvencem a *Bolero* című rézkarc, amely elvarázsolt, s arra készítetett, hogy behatóbban foglalkozzam Orth István képeivel. Ez a mű szinte lángol. A tűz összes jegyét magán viseli: a mindent felperzselő szenvedélyt, a lángot. Fő színei a piros és a fehér, továbbá a melegbarna, amelynek nincsen komplementere. Nemcsak Ravel címben megidézett balettmuzsikájának, hanem talán Igor Sztravinszkij Tűzmadarának tüze is benne van.

A kép jobb oldalán a férfi, a balján a női alak – minden dinamikus, minden mozgásban van, még a festő kézjele is újabb

hullámokat vet a pár mindkét tagjára, s a fejük fölött összeérő kezük is olyan, mint ha egy újabb arcot formázna. A képen egyetlen hangszer, a fuvola jelenik meg hófehér mezőben, s olybá tűnik, hogy egy angyal játssza rajta a melódiát.

Az összhatás egy barokk kompozíció. A *chiaroscuro*, azaz a fény-árnyék hatások és átmenetek mesteri alkalmazása szinte észrevétlen, ám rendkívül fontos.

Orth István az a művész, aki kisujjában hordja az izmusokat, mégis önálló és egyedi. Talán a hit jelenti számára a teljességet, ezt akár Mennyszágnak is nevezhetjük. Orth ezt képes színekbe is önteni, s arra is magyarázatot ad, hogy miért szereti a kéket, s mit jelképez számára ez a szín: „Az emberiség legfőbb álma az örökkévalóság... Régebbi idők nagy nevű festői a kéket drágakövek összetört porából állították elő – amilyen az ultramarin –, és ára egyenértékű volt az aranyéval. Ha nem több. A kicsi festők is ezzel dolgoztak” – írta egy művében Kondor Béla.

A világmindenség színpada

Orth István a teljes élet festője. Korunk égető problémáit éppúgy, mint lelkének útkereséseit különös módokon önti egyetemes kozmológiába, így színtere a világmindenség színpadává szélesül. Hiszen miből is táplálkozik? A fehér papír érintetlen harmóniájából, az ősi semmi-mezőből, a törött világból, ahol a mindennapok hullámverései a „víz alatti táj” után „bogáncsvirágokra” találnak, s lehozzák a „fák öleléséből” a „holdfénytáncot”, hogy aztán felfedjék a „zöldek találkozási pontjából” a „mítoszok” születésének titkait...

És ez az egész küzdés nem csupán a kéz, a szív, a lélek, de a teljes ember harca is, aki a „kozmosz időből” kiemeli a „sárga lovat”, s alázatos szívvel nyúl témáihoz, leereszkedik azok gyökereihez. Nem fut el a „fák ölelése”, az „almaevő”, a „gyógynövény-nő” előtt, hanem „zarándokká” emeli a hétköznapit, s teszi ezt úgy, hogy a világ peremére szorult tárgyakat a tér és az idő végtelenségének origóján át juttatja el lelkünkhez. Orth István meggyőződése, hogy ami lényeges, az kimondhatatlan, de a szépség mögötti őszérzések képekké állhatnak össze. Ennek a közlésnek a metanyelvét tekinti a teremtés igazi lényegének.

Mondanivalója mélyén ott rejlik a megváltás eszménye, lehetőségének hite, hiszen teljes pszichikai egybeolvadás jellemzi anyagával, de a térbe mint mederbe ágyazott képeiből sugárkúpokat fon: „triumvirátus” és „hét gyertyatartó” lesznek ennek az egészen bonyolult és érzékeny lelkű művészetnek a védjegyei. Ugyanakkor ezek az alkotások rózsafüzérek és látomások is („Mary”), de csak azokhoz szólnak, akik ugyanazt a metafizikai jelrendszert hordozzák magukban. Leginkább pedig Reményt adnak ahhoz, hogy a néha elviselhetetlenségig felpörgetett és elembertelenedett világunkban is feltűnik a jó a profanitások mellett.

Teljes lelkemből hiszem azt, hogy ennek az alkotói folyamatnak a kontinuitásában Hamvas Béla szavai teljesebben be: „A lélek önmagát szakítja le, és megnyílik a világ felé, ahol nincs határ.”

ORTH ISTVÁN 1945. február 3-án született a Tolna megyei Nagyszékelyen, gyermekéveit a biharpüspöki református parókián töltötte, tanulmányait Nagyváradon, Kolozsváron és Bukarestben végezte. 1976-tól huszonöt éven át a nagyszabedényi Brukenthal Múzeum restaurátoraként tevékenykedett, majd 2002-től nyugdíjazásáig a szebeni Lucian Blaga Egyetemen dolgozott. Alapító tagja az újralakult Barabás Miklós Céhnek és a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának. Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület életműdíjjal tüntette ki, 2010 óta – egyetlen magyarként – Nagyszabedény díszpolgára, 2013-tól a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjének tulajdonosa. A szebeni szöványmagyarság egyik meghatározó képviselője. Műveit számos magángyűjteményben és múzeumban (például a Magyar Nemzeti Galéria, a Vatikáni Múzeum, a szebeni Brukenthal Múzeum, a tokiói Tama Art) őrzik.

novella

KICSIMADÁRKA

– Tessék azonnal asztalhoz ülni! Vacsoraidő, vége a játéknak! – utasította rendre a lányokat Eszti, a még maga is gyermek dadus.

Manit a szilvaizes kenyér a csupor tejjel nem érdekelte. Testvére, a szófogadó már az asztalnál ült.

– Ne mondjam még egyszer, mert tudod, mi következik! – visibált Eszti, majd előkapta a titkos rejtekhelyről a tollseprőt.

– Jaj ne, jaj ne! – könyörgött Mani. – Kicsimadárka meghalt. Eszti ide hozta! – kiabált kétségbeesve. A hangzavarra az apja is belépett. Összeszidta Esztit.

– Meg ne lássak még egyszer ilyent, mert akkor le is üt, fel is üt! Megértetted? – utasította rendre a dajkát.

Mani egész éjjel nem aludt, az arcán érezte a tollakat, mintha halott madárka feküdt volna a homlokára.

Pár évvel később, egy nyári este, amikor már a tyúkok előlőben voltak, szülei megkérték, terelje be őket a ketreche. Maguktól is szépen betapodtak és fölzártak volna nyugvóhelyükre, de a szülők szoktatni akarták Manit a tollas háziállatokhoz. Amikor már megkönnyebbülten lépkedett fel a veranda lépcsőin, mint aki jól végezte dolgát, anyja észrevette, hogy a kis kendermagos Jércike kinn maradt a gang alatt.

– Szépen fogd meg, és tedd be a többi közé – hallotta anyja szigorú hangját, aki szándékosan otthagya őt egyedül, Jércikével a sötétben. Erőt vett magán, és leguggolt a kendermagos mellé.

– Jércike, ne félj, nem bántalak – suttogta remegő hangon, hogy bátorítsa magát, aztán megfogta a hátát, és megszorította. Mani szíve hangosan vert, szinte hallotta fülében a dobogást. Jércike szíve is szökött ki a helyéből, és mikor verdesni kezdte a szárnyát, ijedtében elkapta a kezét. Az állat behúzódtott a gang alá. Mani félve lépett be a házba, és azt hazudta, hogy betette a kendermagost a többi tyúk közé. Anyja nem nézett utána, örült a sikernek.

Reggel nagy kiabálásra ébredtek. A kendermagost elvitte a róka, csak pár toll maradt utána a lépcsők alatt, ahová behúzódtott. Manit megverték, de ő Jércit siratta. Hónapokig furdalt a lelkiismeret, hogy szegény állatnak miatta kellett meghalnia.

Hatéves lehetett, amikor nagyanyja levágta az egyik nagyobb pulykát.

– Tartsd a tányért a nyaka alá a vérnek! – utasította a nagyanyja.

Tartotta a kis tálat, ahogy tudta, ijedtében a szemét is behunyta. Hosszú percek teltek el így, míg a szemét ki merte nyitni.

– Háttha már meghalt szegényke – gondolta, amikor látta, hogy a szárnyas mozdulatlan.

A véres tálat le akarta tenni a süttö előtti asztalra, de csak néz-

te, mozdulni nem bírt, ujjai oda ragadtak az edényhez. Hosszú percekbe telt, míg a meleg víz megtette hatását.

A pulykát egy nagy tálba tette nagyanyja forrázni. Szép színes tollai megtöltötték az edényt, a feje ott hevert mellette. Elmerengett a maga hat évével, hogy miért kell az állatoknak meghalni csak azért, hogy az emberek megehessék őket. Miért nem esznek almát, körtét s ribizlit halvával (amit ő úgy szeret)...

Az első forró loccsanársra a pulyka kirepült a tálból. Mani csak azt látta, a szárnyát verdesi, szép tolla szanaszét, és a nyaka ott fityeg mellette, csak egy bőrcske tartja.

Elsötétült minden előtte. Ecetszagra nyitotta ki szemét. Fejében nyomást érzett, az ütés helye sajgott. Érzékeny lelkületű, gyenge szívű szegényke – magyarázta nagyanyja a szomszédasszonyoknak. Az ijedtség után aztán távol tartották mindenféle állatvágástól.

Nyár végén a család elköltözött a kisvárosból. Boldog volt, mert a tömbházban nem tartottak állatokat. Hosszú ideig úgy tűnt, kimaradtak életéből a madarak, megnyugodott, és elfelejtette őket.

Első osztályos volt, amikor a padtársa eltörte a szemüvegét. Hazafelé menet nem látta tisztán az utat. Együtt jöttek a többi gyerekekkel, amikor egyszer nagy riadalom támadt. Mani rálépett egy döglött verébre. Csak amikor vartyant valami alatta, akkor fogta fel, mi történt.

– Kicsimadárka, kicsimadárka! – ordította torkaszakadtából. Szíve vadul dobogott. Rohanni próbált, hogy akkor hátha leesik a madár a talpáról, de az egyre jobban ráragadt. Csak akkor állt meg, mikor sikerült lerúgni a szandált a lábáról. Kétségbeesetten sírt, toporzékolt félmezitláb az út közepén.

Manit megszydták a szemüvegért, a szandált meg sem tudták a szülei, mert a padtársa, aki a szemüvegét eltörte, lekaparta róla a verebet, de ő sokáig mégis úgy érezte, hogy az egyik szandál talpa vastagabb, mint a másik.

Kijárta iskoláit, óvónő lett belőle, a madarakkal kapcsolatos rossz emlékei, úgy tűnt, elhalványultak. Aztán az egyik fagyos reggelen egy nagycsoportos fiú késve érkezett az óvodába. Könnyes szemmel nyújtotta Mani felé a kezét.

– Tessék megmelegíteni – kérte elcsukló hangon. – Megfagyott szegényke.

Mire észbe kapott, már tenyerében tartotta a dermedt madarat. Majdnem elájult, az arca elfehéredett, a légzése elakadt, de nem ordíthatott, mint máskor. A hátán végigfutott a hideg verejték. Letette a katedrúra a madárkát.

– Gyerekek, a kismadár megfagyott – mondta elhaló han-

gon. – Már nem tudunk segíteni rajta, ki kell vinni az udvarra.

Nem merte megfogni újra, úgy érezte, a tollak a tenyeréhez tapadtak.

Már két iskolás gyereke volt, amikor meg kellett tapasztalnia, hogy ők is félnek a madaraktól. Fürdőszobájuk ablakán betévedt egy repülni tanuló fióka, egyenesen a forró vizes kádba esett, ott vergődött, amikor rátaláltak. A gyerekek visítottak ijedtükben, Mani pedig a hirtelen szükségben kikapta a madarat, meg sem fordult a fejében, hogy irtózzon tőle. Hősnak érezte magát!

Hogy magabiztosságát bizonyítsa, vett egy papagájt a gyerekeinek. Pár hónap alatt Karezs a

szőrre, elkerülte a házat. Kacorról teljes volt az összhang addig, amíg nem kezdett vadászgatni az erkélyen. Különleges hangon tudta utánozni a madarakat. Mani ismét félni kezdett, hogy mi lesz, ha egyszer elkap egyet.

Egy reggel kétségbeesett csipogásra ébredt. Az ágya alól jött a hang. Felugrott, és ráördített a macskára.

– Azonnal engedd el a madárkát!

Kacor kilépdelt nagy büszkén az ágy alól, Kicsimadárka a macska szájában csipogott.

A borzadás ismét elkapta, mint annyiszor máskor.

– Gyilkos! Gyilkos! – kiabált a macskára kétségbeesetten. –

sem merte. Ráseperte a szemetes lapátra, és betette egy zacskóba, majd a szemetesbe dobta.

A délutáni bányadt melegben elbódulva nyúlt el a hintaszéken, gyermekkorára gondolt, jólesett az emlékezés, mintha megkönnyebbült volna tőle, s ahogy a szemei elnehezdedtek, egyszerre nagyon könnyűnek érezte magát. Valami lenge fuvallat lágyan emelni kezdte a hintaszékéből. Bizarr volt, nem tudta megmagyarázni, mi történik vele. Szülővárosa fölött repült, sok zöld kertet látott maga alatt. Mintha nem egyedül lenne, mintha egy régi ismerős mellette repülne, de arcát nem látta, csak érezte a jelenlétét.

Európa

család kedvence lett, s úgy tűnt, minden tollal kapcsolatos eddigi lelki nyavalya orvoslódott.

Karezs kirepülhetett a konyhába, nem haragudtak, ha mindehová szottyantott. Az egy évet sem érte meg, huzatot kapott. Amikor Mani kimeredt lábakkal meglátta, ismét elkapta a borzadás. Arca kifehéredett, hátán lefutott a veríték.

Sajnálták a madarat, de egyikük sem merte megfogni, a szomszédot kérték meg, aki szépen újságba csomagolta, és levitte a szemébe.

– El kellene temetni – mondták a gyerekek, de már akkor nem lehetett kivenni a kukából.

A gyerekek felnöttek, elkerültek a háztól.

A negyvenedik születésnapjára fia ajándékba egy kóbor macskát hozott, amelyet az utcáról fogadott be. Szeretni való, hálás jószág volt. Mindenhová bemászott, a ruhásszekrénybe, a tányértörők közé, a könyveket lepisilte, a virágokat kitérta, de Mani mindent eltűrt neki. A baráti kört is megszelektálta, aki érzékenyebb volt a szagokra és a

Nem tartalak a házamban, te gyilkos!

Csengettek. A szomszéd ijedten lépett be, segíteni akart, nem tudta, mi folyik. Kacor berohant Kicsimadárkával a kád alá.

– Legalább ott megeszi, s nem látom – mondotta a szomszédnak.

– A macskák ragadozók – jegyezte meg a szomszéd cinikusan.

– De legalább nem látom a tollakat... – mentegette a helyzetet.

Ez az eset mégsem viselte meg annyira, mint az előzők. Azzal csitítottta magát, hogy a macskák ragadozók, és ez a természet rendje.

Másnap reggel, amikor szemüveg nélkül kitámolygott a hálóból a konyhába és kávézóhelyére akart leülni, belenyilallott a döbbenet, és hátraugrott ijedtében. Kicsimadárka ott hevert a lábai előtt, az asztal alatt. Kacor odakészítette, pontosan oda, ahová le szokott ülni.

– Hát csak nem úsztam meg – gondolta borzongva. Kicsimadárka érintetlen volt, semmit nem evett meg belőle a macska. Erőt vett magán, de megfogni most

Telefoncsörgésre riadt fel. Kiugrott a hintaszékéből, alig tudta összeszedni magát. Gyerekkori játszópajtása hívta szülővárosából.

– Manika, drága, olyan rég nem beszélünk, s annyi minden történik, látod, most is szomorú hírt kell mondjak. Emlékszel, volt az a kis szőke szolgálótok, Eszti... Meghalt szegény tegnapelőtt, a hetvenedik évében.

– Meghalt Eszti? – kérdezte, de nem érzett semmit, se sajnálatot, se szomorúságot.

– Emlékszel, mennyit vigyázt rátok, drága jó lélek volt, s milyen dolgos, már tizenhárom éves korában be kellett adják szolgáltni szegényt a szülei. Milyen rendet tartott mindenütt! Egész életében csak dolgozott. Gyerekei nem lettek, korán megözvegyült. Idős korában egy tyúkfarmon dolgozott, tudod, a Danieli-telken, ő vágta a tyúkokat, ott érte a betegség is szegényt. Azt beszéltek a helyiek, hogy megzavarodott és sokat szenvedett. A végén félre is beszélt, azt mondta, mindig tollakat lát a levegőben.

ÉN SZENVEDTEM ÉRTE

Napok óta vissza-visszatérek, újra előveszem Derzsi Pál *Imádság-tánc* című „debütökötét”, nehezen térek magamhoz. A nyugdíjazott tanító friss és üde hangon szólal meg, játszik a szavakkal, ugyanakkor ösztönös tehetséggel, őserővel és igaz természetességgel örökíti és menti meg emlékül az utókornak a ma még élő szót, ahogy a Székelykeresztúr és Székelyudvarhely közötti falvak néhány tíz kilométeres vidékén mindmáig beszélnek. A tájnyelv, az őszinte alázat, a korszellem ismerete és a naprakészség elegy teszi egyedivé a majd száz versből álló kötetet.

„a járdák fölött közönyösen magasodó házfalak tövén kopog idegenül a lépted taktust ver az otthon hagyott telefonhang és senki sincs közel se távol ki hallaná hogyan püföli agyadban egyre tovább szigorúan rád porciózott tamtamjait a sorsod...”

Derzsi Pál Udvarhelyszéken élte le és tanította végig az életét, jelenleg is Székelykeresztúron él. Nem csoda, hogy ez idáig kevesen ismerték, mindent elkövetett, hogy versei minél tovább titokban maradjanak. Ám az is csoda lenne, ha ezen költői indulás után nem ismernék meg sokan.

Szerencsére Derzsit több évtizedes barátság fűzi Farkas Wellmann Endre költőhöz, akinek sikerült a kéziratához hozzájutnia. Ő pedig a lehető legnagyobb titokban, a szerző háta mögött – aki nem sejtette, mekkora kincseket rejt az asztalfiókjá – adta ki a kötetet és szervezte meg a könyvbemutatót: Derzsi Pál meg volt győződve, hogy egy szűk körben megejtendő, kis

családi ünnepségre érkezik – az ünnepi alkalom igaznak is bizonyult, csak éppen a könyv megjelenését köszöntötte a nagyszámú közönség.

A kötetben található versek nagyobb része egy-egy élethelyzet-változáshoz köthető, és első pillantásra alkalmi versnek tekinthető. Derzsi Pál saját bevallása szerint is ilyen, meghatározó események alkalmával ragad tollat. Az első benyomásait veti papírra, rendkívül ritkán nyúl utólag már hozzá a szöveghez, nem jellemző rá a csiszolás.

Szerencsére a végeredmény jóval túlmutat az alkalmi költészetten, lásd például e sorokat: „*Én szenvedtem érte*» – mondja, / s fájalmát könnyesen belém bugyolálja, / szikkadt

fák köré kondorul a csendünk, / csak nézünk, és semmi más emlékünknél, / csak ő e felkavart tavaszban.”

Derzsi Pál egy régóta készen álló költő, hiába is beszélne debütökötétről, ez nem első könyv, hiszen a szerző mindig is költő volt, tanítóként, fagra-góként, már gyerekkorától kezdve. Csak egy mindig költő

mondhat ilyeneket: „*Úgy öleltem-sírtam át a tájat, / mint ki halál-Gulagról tér haza, / csak omlást, vést, csak pusztulást láthat, / s otthonát, háznépét veszni oda.*”

Lehet, hogy nem jutott el a kezünkbe ennek az életműnek a hiányzó tíz-húsz könyve, és véletlenül épp csak ez a képzeletben sokadik, kiemelkedő da-

rabja hivatott arra, hogy jelen versvilágba bevezesse az olvasót. Ugyanakkor ez a kis könyv lehet egy kiemelkedő életmű első fejezete is, melyet reményeim szerint még sok hasonló követ.

Derzsi Pál: *Imádság-tánc*. ART-printer Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 2022

Derzsi Pál a meglepetés-könyvbemutatón

Fotó: Birtalan Adrienn

novella

PÁRHUZAMOS TÖRTÉNET

Sz. D. és K. Á. emlékére

Vasárnapi idill

Fülsüketítő csend volt, amikor a család hazaért a vasárnapi miséről.

– Megjöttünk! – kiáltotta Petra, a legfiatalabb hazatérő.

Nyugtalan báránnyelűk bégették a libabőrös égen. Az édesanya, akit mindenki Babinak becézett, gyorsan lekaptak magáról az ünnepi öltözékét, a szennykeskosárra dobálta, majd az otthoni szelvényében nekilátott a reggelinek. A szalonna és tükörtojás füstfelhőjében alig lehetett látni a tévé képernyőjét. Petrát idegesítette a ködfátyol, kedvenc rajzfilmje már percekkel ezelőtt elkezdődött. Édesapja, Jenő épp akkor lépett be a háza, amikor a Micimackó-dalt együtt énekelte az alig hallható tévéhanggal.

– Megbolondultak az állatok. Összevissza szaladgálnak a pajtában – mondta Jenő. Bár egy másodpercre megrökönyödést tükröztek a női arcok, csakhamar mindenki visszatért a dolgához. Petra vígan dudorászott, míg anyja megerített

a reggelihez. Az apja átöltözés után leült kislánya mellé a fotelba, és kérdés nélkül átkapcsolt a hírekre. Panni pufogott, és gyűlölte, hogy minden ilyen jellegű lenyugtatás az *amit szabad Mohamednek...* mondattal kezdődik. Ez már tényleg önzőség! Hát ilyen egy jó családapa? Nem olyan kicsi ő, mint hiszik. Lehetne barátságosabb megoldásokat is találni azért, hogy mindkét fél jól járjon. Már épp kifutott volna a száján néhány hangos gondolat a gyerek-felnőtt viszony-ápolással kapcsolatosan, amikor anyja odaszólt neki.

– Menj, hívd a bátyádat reggelizni!

Balázs nem volt velük a misén. Az utóbbi hetekben gyakran kihagyta a vasárnapi szertartásokat. Az érettségire készül, sokat tanul. Petra szerint nem ártana néha mégis eljárnia a misékre, Istentől is tanulhatna miegymást. De Balázs folyton a számokkal bibelődik, összead, szoroz, gyököt von. Petra már egy ideje nem tudja követni bátyja kényszeres tanulását, s mivel anyjuk is rászólt, hogy hagyja test-

vérét készülni, úgy döntött, a televízióval barátkozik. De ez a vasárnapi napokon mindig apa-lánya háborúba torkollik.

Anyja még egyszer szólt neki, hogy siessen, mert kihűl a reggeli.

– Balázs! Reggeli! Kész a reggeli, gyere! – futott a lány fiútestvére szobája felé.

Mivel nem kapott választ, bekopogott, de Balázs még mindig nem reagált, ezért – most már kicsit dühösen, hogy ma mindenki dacol vele – benyitott. Koromsötét volt odabent, a lehúzott redőnyök miatt csupán az ajtónyílásán keresztül fény vetült rá az íróasztalra. Balázs nem ült előtte, ahogy tette azt nap mint nap. Petra felkapcsolta a villanyt. Akkor látta meg testvérét az ajtó mögött, ahogy ott lóg megkékült arccal, fél méterrel a padló felett. Egy sikítás, utána néma csend. A szülők befutottak a szobába.

Kint a nappaliban a híradó épp egy szombat esti tragédiáról számolt be. Egy tizenhét éves diákra találtak rá egy pajtában, felakasztotta magát. Az esettel kapcsolatos kivizsgálás még folyamatban van.

Keresztmetszet

A mentőautó hangja felköltötte a teljes Merényi utcát. A lakók szerre jelentek meg a kapukban, kupaktanácsot tartottak, és aggodva figyelték, melyik ház előtt áll meg a szirénázó jármű. Ma este újból a háromgyerekes fiatal Gál családot érte szerencsétlenség. A szomszédok a középső gyerekre gyanakodtak. Péter születési rendellenességgel küzdött, évek óta jártak a kórházakat. Több műtéten átesett már, de még mindig nehezen tudott egyedül, segítség nélkül járni. A hétköznapiak többnyire róla szóltak: etetés, fürdetés, gyógytorna. De az utóbbi hetek még sűrűbbek voltak, márciusban megszületett Anna, a legfiatalabb családtag.

Hónapok óta ez az első hétfő, amikor a család kimozdult otthonról. Szép, tavaszi délután volt, így lesétáltak a közeli parkba. Az apa Pétert taszította kerekesszékekben, az anya Annát babakocsiban. Mindenki nagyon izgatott volt, hogy végre felfrissülnek. Egyedül Dezső akart otthon maradni. Ő volt a legidő-

sebb gyerek, már két éve középiskolás, akinek ebben a korban lettek volna egyéb elfoglaltságai is. Míg a többiek a tavaszi nap-sütésnek örvendeztek, Dezső egy száraz faággal köröket rajzolt a földbe, de nem akármilyeneket, történetek álltak a vésetek mögött. Boldogságkörök és vágykörök voltak ezek. Az egyiket egy vonallal kettéválasztotta, majd a kapott félköröket is felszeletelte. A családból mindenki kapott egy szeletet – mindenki, kivéve őt. Sajtójának egy különállót tartogatott. Amikor hazaérték, édesanyja lefektette kishúgát, édesapja pedig elvitte öccsét gyógytornára.

Gyorsan esteledett, morcos szürke felhők takarták be az eget. Dezső először a garázsban kotorászott, majd a hátsó udvaron lévő fészerbe ment. Felkapcsolta a villanyt, az ujjával a szalma közé egy négyfelé osztott kört rajzolt. Szülei a keresztmetszet felett találtak rá.

A mentős a kitöltendő papírokkal vacakolt. Családnév: Gál. Keresztnev: Dezső. A halál beállta: 2021. április 4., szombat, este nyolc óra.

Ilyés Krisztinka

vers, háború

Lázár Kinga

megváltás

a horizont szemre nőtt hártya
az ég amit ismerünk
egy összeszűkült szem
kifeszített vonal
fehér rongyokat terítenek rá
a testekre csorog
a frissen mosott megváltás

Lévai Aliz

Amit senki nem hall

Ártatlan babák
sírnak az anyaméhben,
ágyúmorajban.

Fehér gyász

Hóvirág nyílik
a szénné égetett bőr-
maradvány mellett.

Létszámcsökkenés

Légítámadás –
apa ma nem vacsorázik
velünk, se mással.

Mátyás Ibolya Emőke

Terepszín

A terepminta foltjai között
szegekkel jelöltünk határt.
Üres tekintetekből
és a helyeslő szavak mögötti
elhallgatott történetekből
sodortunk vékony fonalat,
és a fém nyakára szorítottuk.

A világosabb mezőkbe
nagyanyáink fohászat
suttogtuk ismét bele,
de a szövet rostjai között
csak a lehelet párája akadt fel.

Mutatóujjammal összecsiptem
a fényelnyelő sávokat,
s a tűródések helyére ráképzelttem
egy idegen tenyér térképét.
Apáink fényképe sárga-fekete
krétalapok emléke.

Nagy Milán László

Nyílt terep

Családi történetekből tudom,
hogy milyen. A homlokon
gyöngyöző verejték, a felerősödő
ösztönök, később lefagyás,
visszakozás, önmagunk teljes
feladása. Majd lassú tűzön égni,
nyílt terepen, ahol nincsen
menedék.

Akár a szerelem,
de most erről szó sincs,

a szomszédban háborúznak.

Esti mese

Arra az estére gondolok, mikor
a megszokott időben esti mesét
olvasott, lefektette a gyerekeit.
Megnézte kedvenc sorozatát,
ivott egy pohár fehérbort, elnyúlt
az ágyon, és elégedetten
hajtotta a fejét a párnára.

Majd arra a reggelre, mikor olvasta
a híreket, *a katonai alakulatok átlépték
a határt*. Szelektálni, összepakolni,
elmagyarázni a gyerekeknek, mint
a mesében, egy batyuval útnak indulnak,
a panelházakon túlra, az ismeretlenbe.

Hogy a főhős sose térhet haza, arról hallgat.

Hagymakisasszony

mininovella

Magyary Ágnes

A LÁTOGATÁS

Kaszával a kezében érkezett, amely a látogatás végére ki-egyeneseedett. Szenvtelenül törölte sáros bakancsát a perzsaszőnyegbe. Tarisznyáját rádobta a Mexikóból – a vámot kijátszva – kilopott kaktuszra, majd zokogva borult a díszpárnákra azt motyogva: én Dózsa György unokája vagyok. Ezután gyűrött fényképet húzott elő farzsebéből. Lenin volt rajta. Megpusztilta, majd trombitálva belefújta az orrát.

ORVOSNÁL

Nagy a baj? – kérdezte az orvost, aki rögtön megnyugtatta, hogy igen. De nem kell izgulni, mivel a halálnak sem egészséghez, sem betegséghez sincs köze. Legfeljebb – magyarázta a doktor – célja eléréséhez használja mindkettőt.

AZ ELUTASÍTOTT KÉZIRAT

Az mégiscsak bősztíz – dobta vissza a kéziratot megvetően a kiadóvezető –, hogy egy szerzőt meg sem karcól az a kor, amelyben él! Karcoljon meg téged a magasságos és a mélységes ott, ahol a legjobban fáj – gondolta a szerző. A pöffeszkedő kiadó azon nyomban holtan gurult be az asztal alá. Mert az irodalomnak van ereje!

GERGELY GAZDA KALANDJA

A kerületi Harsona színes hírei közt olvasta: Üzbegisztán történelmi városában, Khivában, a híres kék minaret tövében – Kalta Minor – egy reggel árva talicskát találtak a helyiek. A kósza eszköz kisebbfajta geopolitikai krízist okozott, mert a környező országok egymásra mutogattak, és a másikat vádolták a történelmi környezetben éktelenkedő talicska miatt. Azonban szó sem lehetett arról, hogy azt valamelyik állam onnan önkényesen eltávolítsa, amíg egészen pontosan ki nem derítik: miképpen kerülhetett oda. Így a talicska maradt, és dühös diplomaták táskájukban államuk nyilatkozataival röpködtek a térségben.

Gergely gazda módfelett mérges lett, azonnal vett egy repülőjegyet Isztambulba, onnan elrepült Taskentbe, majd vonatra szállt, és 600 kilométert utazott folyók, csatornák, tavak, szőlők, dinnyék és gyapot között. A városba megérkezve, a Kalta Minorhoz sietett, és eltolta a történelmi városrészből az inkriminált tárgyat.

Majd visszautazott Budapestre.

RÉMÜLET

A költő öngyilkosságot fontolgatott. Ugyanis egy reggel arra ébredt, hogy ikrekkel várandós felesége megette az összes hasonlatot.

LÁTOMÁS

A 2-es metrón jelent meg neki az angyal, aki nem mondott semmit, csak mosolygott. Majd leszállt a Pillangó utcánál.

VILLAMOS A FÉLHOLD ÁRNYÉKÁBAN

A bohó, bár kétes származású toledói mór, El Hádez bin Gíz, egyszer – maga sem tudná megmagyarázni, miért – felszállt a 4-es-6-os villamosra. Pedig igen bölcsen mondja a régi mondás: Minél szentebb a város, annál gonoszabbak polgárai. De ő fittyet hányt a régi aforizmára. Így aztán úgy elverték a villamoson a derék, istenfélő, naponta ötször imádkozó El Hádez bin Gízát, mint a kétfenekű dobót. Egy siketnéma, tongyó angyal volt az agresszor.

Lélekvándorlás a Rialtón

A CSEMPÉSZ

A vámnál sosem nyitatták ki a csomagtartóját. Jól tudták, mi van benne. Mi szükség lett volna arra, hogy meg is találják! Ismerték az apját és a nagyapját. Azok is pont ezt csinálták. Ahogy az ő apjuk és nagyapjuk is a vámnál dolgozott. Mert a dolgok nem változnak, csak az idő múlik. Különben is miért ne lehetne egyik országból a másikba bárányfelhőket átvinni?!

NYÁR

Én az idén egy tréleren nyaraltam. A kilátás jó, csak klausztofóbiás lesz az ember.

A MEDVE ÉS A TURISTA

Semmi gond – mondta az ijedt férfi a morcosan közeledő brummogónak –, én pacifista ökoterrorista vagyok.

Mit mondhatnék ennek a történetnek az elbeszélőjének?! A medve műveletlen, így aztán széttépte a turistát.

A SOMMELIER PANASZA

Szavalthatom Vörösmarty bordalait, fújhatom Marcus Aurelius bölcsességeit a borivás örömeiről, de ha csak két percig nem figyelek oda, hát nem a pálinkát nyakalják, mint pallérozatlan vaddisznó a bükkerdei rókabombát!

TILOSBAN

Nagy lendülettel és irigylésre méltó önbizalommal parkolt le kissé spiccesen a mozgássérültek számára fenntartott helyre a rendőrség elé. Merthogy a sarkon nyitva volt még a kisbolt, és sürgősen szüksége volt egy kis vodkára. Vidáman pattant ki, és jókedvű fütyörészéssel tántorgott el a kereskedelmi egységig.

Az üzletben senki sem volt, így gyorsan beszerezte a vágyott nedűt. Boldogan lépett ki az utcára szerzett zsákmányával, amelyet ott helyben felhajtott. Ez igen – gondolta –, szép az élet. Kedélyes botladozásokkal igye-

kezett vissza a mérnöki pontossággal leparkolt járművéhez, amikor a semmiből vagy húsz rendőr ugrott rá.

Hogy az a... – gondolta. Mondani nem mondta, mert valami miatt akadozott a nyelve. Különben sem kapott levegőt. Csavarták erre, csavarták arra. Hé, én itt békésen sétáfkáló állampolgár vagyok – mondta. De persze senki sem figyelt rá.

Tiszta – mondták a rendőrök. A fene egye meg – tették hozzá. Tiszta? – háborodott fel. Most tiportak le – lamentált –, tiszta por vagyok. Vallja be – rivalltak rá –, hová tette a drogot? A grogot? – kérdezte kikerekedett szemekkel. Azt nem ittam. Drog – mondták a zsaruk –, drog. Nem, azt nem kérek – mondta ő.

Nagy nehezen feltápáskodott, leporolta magát. Eltökéltéssel vette ki a kocsikulcsot a zsebéből, és oda-lépett az autójához. Nem érek rá itt fecsegni – morfondírozott. Ez a maga autója? – kérdezték a zsernyákok. Kíé lenne? – fitymálta a rendőröket, miközben egész egyszerűen nem találta a kulcslyukat: hová a fenébe tűnt, az előbb még megvolt. Na, akkor – élénkültek fel a fakabátok – fújja csak meg ezt a szondát! Micsoda impertinencia ez, kérem?! – húzta ki magát. Akarom mondani: azt hiszem, nagyon fáj a hátam, így inkább gyalog megyek haza.

Majd önérzetesen és gyanús egyensúlyozással sétált ki a kínos jelenetből.

IDŐZAVAR

2021-ben végig azt hittem, hogy a 2022-es esztendőben járunk. 2020 meg egyszerűen nem is létezett soha.

REGGEL

Mint az a reggel, amikor az onkológus arra ébred: megtalálták a rák ellenszerét. Végre nem azért kell aggódni, hogy megőrült! Most már azért: miből fog megélni. Ezért nem az az első dolga, hogy felhívja a pszichológusát, hogy elmesélje neki az álmait, aki türelmesen végighallgatva, megnyugtatta: ez még nem az elme megbomlása, arra többet kell várni. De nyugodjon meg, a statisztikák szerint az orvosok átlagosan hét évvel korábban halnak, tehát mielőtt végérvényesen meglazulnának a csavarok az elméjében, addigra minden józan számítás szerint már alulról szagolja az ibolyát.

tárca

NŐK

Nyáron dúsabb az átvilágítás. Hölgyekben, nem politikában, persze.

Látok egy lompos hölgyet. Csak úgy lötyög testén a sok lomp. Áttűnik méla tündérbe.

Mi következik miből. Feleségem valami szúnyogellenes kenőcsöt hozott, ajándékba kapta. Nyitott ablakkal, erkéllyel tévéztünk késő éjszakáig. Mielőtt álomra hajtom a fejem, alaposan bedörzsölöm kezem-lábam, főleg az ujjak közét, meg a fejemet is. Olyan átható illata van, mint a vietnami balzsamnak.

Hajnaltájban megfázunk. Éles fájdalom a vesémben. Ez így megy, mióta a kánikula. Hajnalban vagy reggel a buszra várva megfázom, aztán éjszaka sikoltani volna kedvem. Kedvem? Talán a Rivierára. Eh, a Medve-tóba. Vagy Maros-szentgyörgyre. Egy nudista nő tiltakozik a helyi lapban, hogy az alkalmazottak a napozás-

ra leginkább alkalmas időben fürmednek rájuk: záróra. Sőt maga az igazgató sem restell rájuk menni. Ahá, vannak köztes indítékok is, eheu, fugaces.

Becsukom az ajtót, ablakot, nagy nehezen visszaalszom. Fél hatkor lázálomból ébredek. A slampos hölgy hozzám keni a slampjait. A lompos meg a rengeteg lompját.

Egy szúnyog belekóstolt kezembe, lábamba. Az alkart nem kentem be, sem a vádlit. Kiábrándító. Négy, mérnökien elosztott csipéssel s azok kellemetlen fájdalmaival kezdem a napot.

Keblemre hajtván fejcskáját szendereg kis feleségem, szépen, csendesen.

Rá valahogy nem igazán vevők ezek a vérszívók. Tudva vagyunk egyébként: csak a nőstény szúnyogok csipnek, mert sok fehérjére van szükségük a szaporodáshoz.

Van szolidaritás.

A busz körbehordoz a reggeli városban. Ezt a trükköt régóta alkalmazom, korábban nagyokat sétáltam, mostanában a hétórás csúcs előtt buszozom egyet, pompásan. Röpke félóra, ennyi a 19-es köre. Visszafelé nyerek a távon ötszáz métert. Bonyolult az utam a Hangya egykori épületébe. (Épült 1942-ben.) Képzelteteli derékszögű háromszög egyik befogója mentén haladok le a Magvető utcán, aztán ráállok a másik befogóra a Poklos mentén, és nemsokára gyorsan megelőzök egy kellemetlenül bűzlő, idősnek sem mondható asszonyt, aki barnában van, tisztelen kopott, kissé piszkos a cekkerje, és a szaga, hm, penetráns.

Poklosba a magvetőkkel.

Hátam mögül hallom. – Jó reggelt, uram.

Románul mondja. De hát már elhúztam, szerencsére. A Hangya sarkától figyelem, amint mások mögé áll, s amikor azok át, hát akkor ő is. És mindenkinek azt mondja, jó reggelt, uram.

A lépcsőn fölfelé mindig elmélázok. Közvetlenül a bejáratnál balra nagy pannó volt, ezzel a szöveggel: Productia animală¹. Jobbról pedig egy másik: Productia vegetală². Még kilencvenegyben mindenféle plakátokat ragasztottak ezekre a nagy, politúrozott lemezekre. Az egyikben a Vatra³ plakátja díszelgett, a másikon egy közismert román népdalénekes hölgy portréja. Ahogy jöttek a választások, meg-

teltek képviselői arcúakkal és pártszlogenekkel.

Elvigyorgok. Holott bizonyára akkor is volt ilyen, hogy: összeolvasás.

Most apróhirdetési bódé áll egyik részen, a másikon csak valami kezdemény. Láttam, amikor a képviselő nem engedte felállítani amazt. Merthogy a konkurencia aratott volna belőle, vele.

Így aztán se állati termelés, se növényi termelés. Se kulturális szövetség, se folklór. Vegetálás viszont...

Kis csöppben az ország, hehe.

Előttem formás test iparkodik fölfelé. Nos, innen kezdve valahogy már nem én vagyok, aki mögötte lépdél. Átmegek novellába. Tudniillik mi jár a butámban. Hogy felsőteste egészen elfogadható, könnyedén veszi a fokokat, nem rikító, mégis élénk piroskék nyári blúz, decens figyelemfelhívó jelleg, huh. De az altést, muramista. Enyhén szólva. Túlméretezett. És a kopottkék lenge rokolya alul, hm.

Ha nem olvastam volna két napja éppen. Súlyos eset, ha egy csinosan öltözött nő kinyúlt, sima pamutbugyit és melltartót hord. Illúzióromboló.

Ezt egy hozzáértő hölgy mondta valamilyen tanácsadó interjúban. És éppen olyan holdjárók a papucsai, jól slattyognak. Azt mondta a hozzáértő lédi, hogy az a fiú, aki pl. a laza öltözködést követi, nem foglalkozik egy magas, „pata”-sarkú cipőben

Bölöni Domokos

araszoló, kikent-kifent, szoláriumozott, egyébként nagyon szép bronzbarna lánnyal; megnézi, de nem jár vele. Két különböző világról van szó.

Hát erre itt, fölöttem, nem jellemző a szolárium meg a többi. Csak szélesebb a kelteténél, és valahogy úgy megy, mintha csipőficammal született volna...

Hirtelen megfordul, és kapok egy kisebb pofont.

Van telepátia. Na jó, két méterről nem kunszt kitalálni, mire gondol egy ötvenes a hátad mögött.

Aztán ugyanolyan hamar bocsánatkérés, ölekezés, könnyek. Hogy istenem.

Hozzám jött egyébként, egykori osztálytársam felesége. Valamit közzé szeretne.

Vigasztalhatatlan. Én bizony József Attilával mulattatom. Kis megjegyzéssel, hogy persze a két eset között nincs átjárás.

Hogy az a líra satirikus dimenziója.

Ezt érti, hogyne. Már mosolyog. Láttam a boldogságot én – írta a költő –, lágy volt, szőke és másfél mázsa.

Na látod. Te pedig milyen szépen lebarantál a kapálóban.

Pamutbugyiról pedig egy szót se.

1 Állattenyésztés (román)

2 Növénytermesztés (román)

3 Magyarellenes román egyesület az 1990-es években

vers

Kassay Sára

Két slam

A madarak délre szállnak

A reggelek csintalanok, széthagyott ruhák az asztalon, a kávéillat öltöztet.

A madarak elköltöztek, jégvirágot adsz ajándékba és tollaim, ahogy kihullnak, ablakokra vésik a nekrológot.

A madarak minden évben délre szállnak. A madarak minden tavasszal visszajönnek. Én nem jövök vissza tavasszal.

Nászének

A konduló harangszóval együtt elsóhajtom, hogy téged akarlak, s ha tán ránk borulna a komisz éjjel, én majd a puha éggel betakarlak.

Arcomról olvad lassan a festék, az emlékektől, illatod oltár. Nem keresek egy ideje semmit, azután vágyom, ami volt már.

Útvonalterv

Térképet rajzolok ráncaidból. Nyakadon kusza útvonalterv, a hajnal arany ószre festi a hajad. A fekete és kopott ballonkabátod lebomlik, te pedig ismeretlen úton jársz, ahol elvész homályos kiáltásod. Nincs kerülő, egy út áll előtted, hideg lesz és veszélyes, ezer okkal kötelek magamhoz, hogy visszatalálj. Fojtottan fohászokodsz, hogy megszabadulhass láncaimtól. Eltévedtünk.

Ádám almafája

Péter Beáta

ZORKÓCZY ZENÓBIA: A MŰVÉSZEMBER MINDENRE KÍVÁNCSI

Előadásaival mintegy huszonöt éve járja a magyarlakta településeket szerre a Kárpát-medencében, megtapasztalva a vándorszínházi létmód örömeit, kihívásait és nehézségeit is. Lapunkban erdélyi szabadúszó előadóművészekkel közöl interjúkat és készít kutatást a témában, mert úgy véli, ez a szelet eddig hiányzott az erdélyi színháztörténeti kutatásokból. Ezúttal mi kérdeztük őt, „akasztjuk a hóhért”.

– Több mint húsz éve viszed el előadásaidat a magyarlakta településekre Erdélyben, a Partiumban, Magyarországon, és még távolabbra is. Most ért véget egy száz fellépésből álló sorozatod. Hogyan sikerült megvalósítanod ezt most, hogy a virushelyzet miatt a körülmények nem mindig kedveztek a szervezésnek?

– A Zénó, az elképesztő madárijesztő egyszemélyes előadás, nem kell partnerhez közel kerülni, és megoldottam, hogy a közönségtől is a lehető leg-távolabb legyek, illetve az interaktív részeknél maszkban játszottam. Az adott helyzetnek megfelelően, de igyekeztem elvinni a gyerekeknek. Nagyon nehéz volt ez a szervezés, csak akkor mentem, amikor engedték, olyan is volt, hogy amint lehetett, rögtön nekiindultam, és az előadás napján szerveztem le mindent. Az előadásokra az NKA-tól kaptam támogatást pontosan azért, hogy a járvány idején is tudjak előadásokat tartani. Nehéz volt, de megcsináltam, és sikerült májusban a száz előadást teljesíteni. A gyerekek élvezték, értékelték, és végre láttam kacagni őket, amit óriási teljesítményként érzektem ilyen körülmények között.

– Hogy látod, változott-e a gyerekek viselkedése, figyelme a vírus miatt, egyáltalán mennyire vettek részt a játékokban?

– Főként kisiskolásoknak játszottam, esetükben az otthonülés, az, hogy hosszú ideig nem tudtak a közösségi életben részt venni, mindenképp érezteti a hatását. Úgy gondolom, hogy az egymásra való figyelésünk látta a legnagyobb kárát ebben a „covid-mizériában”. A gyermekek már kevésbé tudnak figyelni, persze, megfelelően közelítve hozzájuk, le lehet kötni őket – és ezért is volt jó ez az előadássorozat. Az előadások során segítettem ezekben a gyerekeknek, hogy jobban egymásra figyeljünk, igyekeztem megtanítani azt, hogy amikor van egy előadás, akkor az az egy óra úgy telik el, hogy nem zörgetjük a csipzses zacskót, nem mászkálunk a padok alatt, hanem részt veszünk egy játékban, és kizárólag azzal foglalkozunk. Mert rend a lelke mindennek, és a művészetet rend nélkül elképzelni nem lehet. Inkább a városi gyerekeknél éreztem ezt a figyelmetlenséget, a falusi gyerekek még mindig sokkal kiegyensúlyozottabbak, valószínűleg azért, mert többet voltak kint az udvaron, ők valahogy közelebb vannak a régebbi gyermeki létehez.

Fotó: Veres Nándor

Közel huszonöt éve szabadúszó előadóművész, minden buktatóját, nehézségét, örömét és szépségét ismeri ennek a hivatásnak

– Amikor az elmúlt két évben nem tudtál előadásokat tartani, írtál. Hogyan születtek meg az első tárcáid?

– Még a járvány előtt írtam meg az első tárcámat. Elmentem a párommal egy pálinkafőzdebe, ott megismertem Székelyföldnek a lelkét, azt, hogy a férfiak hogyan viselkednek, milyen karakterek vannak, hiszen ott ültünk egész éjszaka a főzdeben, és rengeteg történetet hallottam. Nem tudtam megtenni, hogy ezt ne rögzítsem valamilyen módon, előadásban nem lett volna könnyű, így leírtam.

Utána jött a vírusos időszak, és akkor nagyon megijedtem attól, hogy előadóművészként munka nélkül maradok. Így elkezdtem gondolkodni, hogy mi más csinálhatnék. Gondoltam, ha már nem tudok játszani, akkor megírom azt, hogy hogyan készítem az előadásaimat gyermekirodalomból, szépirodalomból, milyen dramaturgiát, megközelítéseket, szempontokat használok.

– Rendszeresen közölsz az Előretolt Helyőrségben interjúkat, ezek zömében szabadúszó előadóművészekkel készültek, készülnek. Miért tartod fontosnak ráirányítani a figyelmet ezekre az alkotókra?

– Magamból indulok ki, abból, hogy én, aki közel 25 éve ezt csinálom, minden buktatóját, nehézségét, örömét, szépségét és értelmét ismerem ennek a munkának, és tudom, hogy mennyire hasznos a társadalom számára. Nagyon jó viszonyban vagyok a többi kollégával is, hiszen hasonlóan nehéz életünk van, emiatt összetartunk, mind ismerjük egymást, időnként ta-

lálkozunk, beszélgetünk. Úgy látom, hogy ez a 25-30 éves szabadúszó szelet kimaradt az erdélyi színháztörténetből. Ahogy készítettem az interjúkat, és láttam, hogy kollégáim, akik színvívészeti egyetemet végeztek és szabadúszókká váltak, arra panaszkodnak, hogy például a szakma, a volt kollégáik sem nézik meg az előadásaikat, nagyon dühbe jöttem ettől az érdetlenségtől. Én nem hiszek a „színházi fejlődésben”, abban, hogy csak egyfajta iskola létezik. Úgy gondolom, hogy a művészember mindenre kíváncsi, így érthetetlen számomra, hogy a „szakmában” ennyire lenéznek minket, szabadúszókat. Én minden kollégámnál láttam a fejlődést, láttam, honnan hová jutottak el. És a szakma erről nem akar tudomást venni.

– Ha jól tudom, a Magyar Művészeti Akadémia ösztöndí-

jasaként egy kutatást is végzel a témában...

– Igen, elnyertem az MMA hároméves ösztöndíját, azt kutatom, hogy 1989 után kik és hogyan próbálkoztak meg szabadúszókká válni, kiknek és hogyan sikerült vagy nem sikerült. Vagy miért nem alakult ki ez az életmód. Mert az nem élet, ha nincsenek feltételek, és így kellett tolni a kultúra szekerét. Pedig nagy áldozatokkal járt szabadúszónak lenni, van, akinek ráment a családja, mindene. A szakma legjobbjai folyamatos létbizonytalanságban vannak, és nem foglalkozott velük senki az elmúlt huszonöt-harminc évben. Az igazságérzetem is diktálta azt, hogy ennek nyoma kell legyen, nem tűnhet el csak úgy 25 év több ember életéből. És azoknak a gyerekeknek az életéből, akikhez évente visszajártunk előadásokat tartani.

Fotó: Tamás Attila

Zénó, az elképesztő madárijesztő a gyerekek között

ZORKÓCZY ZENÓBIA 1971-ben született Székelyudvarhelyen. 1989-1990 között a Sepsiszentgyörgyi Állami Magyar Színház, 1990-1992 között a gyergyószentmiklósi Figura Stúdió munkatársa, 1992-1994 között a budapesti Hangár Hangszíni Tanoda hallgatója, 1994-1995-ben a temesvári Állami Magyar Színház művésze volt. 1995 és 1999 között elvégezte Kolozsváron a színművészeti szakot. 2000-2001-ben ismét a temesvári színházban dolgozott. 1999-től önálló műsorokkal, monodrámákkal lép fel magyar közönség előtt Erdélyben, Magyarországon, Ausztriában, Németországban, Svájcban, Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában és Kanadában. Tárcáit és interjúit erdélyi és magyarországi lapok közlik, két könyve is megjelenés előtt áll. A Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjasa.

vers

Lőrincz P. Gabriella

Helyettem is

Viharvert éveinket viszed-e helyettem is,
ha úgy muszáj?
Betakarsz-e, mert már beteg vagyok?
Súlyos ölelésem maradhat-e rajtad
Még egy virágvasárnapig?
Mi hátra van, meglehet, hogy el sem jön,
Kiszárit az enyhe szél,
elsodor a vízőzön.
Míg holtjainkhoz felzárkózni indulunk,
Istentűz szerelem, sosem járt utunk,
Te meg ne törj!
Maradj szikla, amikor teher vagyok,
Vagy, ha megnyugszom válladon.
Maradj még egy virágvasárnapon.

ott voltunk

Péter Beáta

SOROK A CSÍKSZEREDAI KÖNYVVÁSÁRON

Fotó: Kelemen Kinga / Csíkszeredai Könyvvásár

Miklóssi Szabó István, Márdirosz Ágnes, Bálint Tamás, Muszka Sándor, Sántha Attila és Kozma Attila

Négyes könyvbemutatóval voltak jelen az Erdélyi Előretolt Helyőrség szerkesztői és szerzői a 7. Csíkszeredai Könyvvásáron, amelyet május 12-15. között tartottak. A *Sorsok* című közös könyvbemutatón a szerzőkkel Miklóssi Szabó István beszélgetett, közreműködött Márdirosz Ágnes színművész. Bálint Tamás *Szennyes*, Muszka Sándor *Idegen állat*, Sántha Attila *Ágtól áigig* és Kozma Attila *Az első székely maroktávbeszélő használati utasításai* című könyveit ismerhették meg a jelenlevők.

A *Szennyes* című eposzának kiindulópontja egy újságcikk volt, amelyet mintegy tizenöt éve olvasott Bálint Tamás. Az eset, amit feldolgozott, a valóságban megtörtént Braziliában. „Az a történet arról szól, hogy egy fiatal párnak született egy gyereke mindenféle genetikai problémával, és a vizsgálatok nyomán derült ki, hogy ők tulajdonképpen testvérek. Végül a történetük tragédiába torkollott. Úgy tűnt, hogy elfelejtettem ezt a sztorit, de nem, és amikor más munka nyomán felelevenítettem a középiskolás tanulmányaimat az eposzi kellékekről, akkor vilant be, hogy ez mennyire jól tudna működni, ha földrajzilag és időben is egy kicsit közelebb hoznám, és eposzi kellékekkel felruházva ezt hexameterekben leírnám” – magyarázta a szerző.

Muszka Sándor az *Idegen állat* című verseskötetében több témát is érint, például a '89-es kézdivásárhelyi eseményeket. Amint azt a költő kifejtette, a *Szégyen* című kötete megírása után éveken keresztül foglalkoztatta, és valahogy el akarta mondani, hogy az ember egy magányos, idegen állat. „A kézdivásárhelyi események is végigkísérték az életemet, az embernek az állati kegyetlenségei,

amelyek megmagyarázhatatlanok. Az, hogy nincs irgalom. Ha az emberre fanyalodsz, nincs irgalom.”

Egy archaikus világvég és hét generáció jelenik meg Sántha Attila *Ágtól áigig* című verseskötetében – mutatott rá Miklóssi Szabó István. Sántha elmondta, azt írta le, amit az édesanyjától és a családjától megtudott az őseiről. „Az egész mögött az áll, hogy úgy éreztem, ez az utolsó nemzedék, amelyik még benne él a hagyományokban. És azt mondtam, hogy ezt meg kell fogni, mert a költészet ott kezdődik, amikor ki tudunk lépni a mi modern világunkból, ahol az ész vezet minket, és elfogadjuk, hogy léteznek más törvények egy másik világban.” Úgy fogalmazott, nem tudja, hogy mit hoz az elkövetkező időszak, de az tény, hogy aki egyszer megkóstolta ezeknek a sorsdrámáknak az ízét, nem tud szabadulni ettől a világtól.

Kozma Attila első kötete humoreszkeket tartalmaz. „Én sem hiszem el, hogy könyv formájában is megjelent ez a sok gondolat, ami a fejemben volt. Az Előretolt Helyőrség indulásától írok, Muszka Sándor unszolására adtam a fejem írásra. Az életről lestem el mindazt, ami a

kötetben van, és maximum fel-erősítettem egy-egy történet humoros oldalát. Amit pedig nem tudtam leírni. Csillag István még azt is lerajzolta, a grafika teljesen kiegészíti a könyvet” – emelte ki a szerző. Az egyik „úrvendégmunkás”-novelláját (*ennek folytatása jelen lapszámunkban olvasható – szerk. megj.*) a szerző olyan kiemelkedő sikerrel olvasta fel, hogy a bemutatón jelenlevő Szomszédnéni Produkciós Iroda tagjai sápadozva hallgatták az annak idején az *Aranka, szeretlek* című halhatatlan opuszával hírnevet szerző előadó nagy visszatérését.

vers

Ferencz Imre

Nagyapád

Nem morzsolta a rózsafüzért,
csak a csatlóköti láncot.
Ritkán vetett keresztet, és
ritkán mondott Miatyánkot.

Káromkodott is néha-néha,
ha a szekér az útról letért,
de aratás után ősszel
megadta a papnak a képét.

Nem vitte túlzásba a hitét.
Jobb szerette a kicsi misét.
Főleg a cselekvést gyakorolta,
nemigen ragozta az ígét...

Lehet, hogy mennybe ment,
lehet, hogy csak a pokolba.
Mindenütt jól érzi magát,
ha maradt pénze szivarra...

Pokolban

Jó helyt leszek majd a pokolban,
valakinek ott is lennie kell,
kéresemet beiktatta már Belzebub,
felvesz, alkalmaz, fűtő leszek ott,
kovács, ki tűzből dolgozik,
pokolbéli lovakat patkolok majd,
körülöttem garabonciások,
éljük pokolbéli víg napjainkat,
jut talán költőpénz is ott sörre,
nem kell nekünk mennyei nyugdíj,
mennyei babérkoszorú, kitüntetés,
adják azoknak, akik agyba-főbe
dicsérik egymást a nekrológokban,
akik úgy fogják fent Isten lábát,
hogy az már fáj neki...

Jó helyt leszek én a pokolban,
húzogatom a fűjtató fogantyúját,
szítom a tüzet, izzik a vas,
ráverek a kisverővel, ráverek a nagyverővel,
éjt nappá téve munkálkodom ott,

vagyis Istennek tetsző életet élek.

Gaia és Okeanos

SZABADHEGYI A NAGYSZALONTAI HATÁRBAN

Sára Péter

Nagyszalontáról kiindulva, a Magyarország felé vivő sarkadi országúton haladva, dél felé pillantva, úgy két-három kilométernyi távolságban található a néhány tucatnyi lakosú Barmód település. Az 1950-es években épített víztornya napjainkban is kitűnik az őt körülvevő, kissé szétszórt, falusi képet mutató épületek közül.

Barmódnak, ennek a majori településnek a szántóját és a legelőjét bérelte az 1900-as évek elejétől egészen a második világháború kirobbanásáig Szabadhegyi Géza méltóságos úr, akit még a Főúr megszólítással is megtiszteltek.

Komlósi István, anyai nagyapám kocsisként dolgozott a Szabadhegyi-gazdaságban. Sokat mesélt munkaadójáról, szavaiból mindig az iránta való tiszteletet éreztem kicsengeni. Édesanyám nem sokat mesélt róla, de amit mondott, azt készpénznek lehetett venni: nagyapád sohasem panaszkodott rá, nagyapád szerette Szabadhegyi, látta benne az igazi, lóval bálni tudó alkalmazottját. Egyszer mondta is neki: „István, halottam rólad, jó kocsisom vagy, tudsz a lóval bálni, ezért kedvellek.”

A köztisztelőben álló Szabadhegyi gazdaságának vezetését, kényes ügyeinek intézését sem bízta másra. Egylovas kordélyán közlekedve járta a birtokát, melynek parcelláit példásan egyenes dűlőutak szegélyezték. A tájba nem illő „kóbor lovagokat” egyből kiszúrta, a nemkívánatos-szénacsencselőt a tanyájába irányította, lerakatta vele a terményt, a fuvardíjat kifizette, és hozzáttette: „atyafi, aztán máskor is hozzon, ha erre jár!”. De az atyafi értette a célzást: szegyenkezve távozott, és később soha még a tájára sem merészkedett a Szabadhegyi-birtoknak!

Szabadhegyi a munkavezető-alkalmazottait is szem előtt tartotta: egyik munkavezetőjét rajtakapta, amint a maga

hasznára dolgoztatta a felügyeletére bízott embereket. A helyszínen váratlanul megjelent, és csak annyit mondott: „aztán jól fizesse ki kend ezeket az embereket a saját zsebéből, nehogy panasz érje a ház elejét!”

A Szabadhegyi-kripta

Barmód majorságától északi irányba (két kilométernyire) sírkertet létesítettek. Abban a temetőben építettek egy kriptát is, amelyet Szabadhegyi-kriptának neveztek el, tudniillik abba a sírhelybe lett elhelyezve a fiatalon elhunyt, ifjú Szabadhegyi.

Ezen kriptá bádogtetőjének fedele kilométerekre verte vissza (főleg nyáridőben) a rá sütő nap sugarait. Ez a látvány sokunkat csábított, főleg minket, az északi irányban lakó, vímeri, tanyasi lurkókat. Tizenéves lehettem, amikor néhány vímeri haverommal kirándultunk, és a nevezetes kriptát is meglátogattuk. Siralmas állapota nyomasztóan hatott ránk, és mélyen megérintett bennünket: maga a kriptá ajtó nélkül, betonlapon állt, úgy kétszer-két méteren. Pincyszerű mélyedésében, egy törött márványlapon tisztán olvasható volt a Szabadhegyi felirat.

2008 nyarán éppen arrafelé vitt az utam. A kriptát sehol nem láttam, megérdeklődtem hát sorsát a majorban. Hitelt érdemlően tájékoztattak, hogy a nevezetes 1989-es eseményeket követően lerombolták. A helyszínen kutakodva

Bogáncsok

megtaláltam a nyomait, készítettem róla egy fotót, de a gyomon kívül nem látszik semmi. S arra gondoltam: az ördög vi-

gye el ezt a nagy demokráciát, csak eddig maradhatott meg, ezután már nem, vajon kinek szűrhatta a szemét?

A RÉGI GUZSALYOSOK MESÉI

Gyermekkoromban (az 1960-as évek elején), a moldvai Klézsén, amint befejeződött a mezei munka, és hosszúak lettek az esték, elkezdődtek a guzsalyosok. Ezekből több-fajta is volt: varró és fonó guzsalyos, ha lehetett, tánc is történt. Volt a felnőtt guzsalyosa, ahol kisgyerekek is részt vettek. Aztán volt a kisguzsalyos a cefréknél¹ és kölyköknél², valamint a leányguzsalyos, ahol inkább nagyobb legények és lányok voltak.

A kisguzsalyosban bizony cinkák³ is előfordultak, ahogy a nagyobb guzsalyosban is a cefrék. A cefréknél és a cinkáknál megengedték, hogy átmelessenek az egyik guzsalyosból a másikba, de bizony e riczkóknak⁴ s e kölyköknél nem nagyon.

Az átváltozós mesék

Ilyenkor aztán e kepernica⁵ mellett ijesztgetős mesék is elhangzottak.

Az egyik ilyen mese volt az is, amikor valamelyik legényke elmesélte, hogy olyan kis borjúval találkozott, amely elkezdett beszélni vele, aztán megfogta a kötelét, és el akarta vinni haza. Miközben vitte, akkora bika lett belőle, mint a háza, így hát a legénynek el kellett engednie, nehogy eltámassza a bika. Más-

kor a mesélő a borjú helyett egy kis cenkét⁶ talált, amely szintén akkorára nőtt, hogy majdnem elfogta, mert hisz kiderült, nem kutyakölyök volt, hanem bizonyára farkas, mi több, vérszívó vagy más szörnyeteg.

Egy másik mesében az hangzott el, hogy este az egyik vagy a másik egy kísértettel találkozott, vagy egy szép lánnyal, aki tündérnek mutatkozott be, és a végén egy vén boszorkányasszonnyá vált.

Aztán olyan guzsalyosokról is beszéltek, ahol néha e riczkó vagy e kölyök megtalálta a szeretteit, de a lámpa vagy pilák⁷ világánál nem ismerte fel őket, de aztán kiderült, ez is egy boszorkányszépesszony volt. Hisz soha se fogyott el a gomolya⁸ tekerése, amit a guzsalyosban tekert tőle.

Még az is elhangzott, hogy az ilyen guzsalyosokban bele lehet szeretni olyan leányokba, akik csak éjjel szépek, de nappal szörnyek, vagy fordítva, akiket csakis a szeretője lát szépnek, mert máskülönben egy vén szörnyeteg, vagy gonosz, vagy ördögleány. Többször is előfordult, hogy a mesében szereplő leány igazából egy boszorkány.

S ha látták, hogy ezek a mesék nem hatnak a várt eredmény érdekében, akkor kicsalták valamelyiket, és jól megijesztgették jelmezbe öltözött társaik. Más esetben tökök kötöttek két irányba kifeszített kötélre egy út felé vagy a kertbe, amibe gyertyát tettek, és a kivágott szem meg száj üregén át jött ki a fény, és hogy félelmetesebb legyen, fehér lepedőt engedtek le a tökre, amely így kísértetkoponyának mutatkozott. Ezt a szerkezetet két fára felkötött kötélen mozgaták. Félelem ilyenkor nemcsak a fiatal kölykök és riczkók között volt, hanem a tudatlan cefréknél és cinkáknál is. De többször is az utóbbiak tudták meg előbb, hogy miről van szó, így hát megszegyénítették a fiúkat.

Párosító mesék

Így hát hamar telt az idő, és érzelmekkel tele tértek haza a fiúk vagy a lányok. Egyszer egy fiú arról mesélt, hogy a font kerítésre hágott fel, ahol a kert⁹ fedelének szalmájára kellett feküdni, mert az üldözői épp a kert mellett álltak, ahol borozni kezdtek. Üldözöttünk azért sem tudott leszállni a kert fedeléről, mert a kertbe egy bikát rekesztettek. Addig mind várakozott a kert tetején, amíg a bika szarvai közé esett. Nagy szerencséjére a házi leány mentette meg, és így hát leánykérésre kerekedett a dolog.

Na, de ha ezeken túl voltak, akkor jöttek a tündérmesék, ahol tündérek szabadították ki ezt vagy azt a fiút valamilyen esemény alkalmával. Gyönyörűek és szépek voltak ezek az esték!

Rosszul tették annak idején a helyi páterek, hogy tiltották a guzsalyosokat! Ahogy ezek kimentek a divatból, jöttek ugyanis a mulatós éjek, amelyeket bálnak vagy csájnak¹⁰ neveztek, és ahol egész éjjel ször-

Duma-István András

nymulatók zajlottak. Pedig a hosszú bálók elrontják a fiataloságot, és ebből se te házasság, se te igazi mesék¹¹.

Ti azért próbáljátok visszahozni ezeket a guzsalyosokat, hozzátok vissza a meséket a családba, a mezei munkába, vagy éppen ahol találkoztok, mert ezek erősítik nemzetünket és szépítik nyelvünket, amelyet a Jóistentől kaptunk ajándékba.

1 akik meghaladták a gyerekkort, de még nem leányok

2 kicsi fiúk

3 eladósorba forduló leányok

4 kamasz fiúk

5 Hagymányos szertartás azoknak a fiatal fiúknak, akik be mernek lépni a nagy legények guzsalyosába, és még nem érték el a megfelelő életkort. Szék alatt kell átmenni, vizet kell inni, közben jól elpolírozzák a szíjjal.

6 kicsikutyát

7 lámpás

8 gomolyag

9 kerítés

10 teázás

11 se házasság, se mese

Léghajó

Gábor Levente

Egy pillanat

Ne kerüld tekintetem, ne félj tőle,
mikor egy pillanatra
tiéd az enyémmel összeakad:
minden, minden oda lesz feledőbe...

S ha egy téli este, mikor
eszedbe se jutna, megpillantasz,
szíved gyökeret ver, de lábad futna.

Tekintetemtől ne félj, szemed ne süsd le.
Tekintetemtől ne félj,
inkább én hajtom le fejem.

GÁBOR LEVENTE 1993-ban született Székelyudvarhelyen. Siménfalván nevelkedett, első versét nyolcévesen írta, azóta is, ha teheti, tollat ragad. A székelykeresztúri Zeyk Domokos Technológiai Líceumban végezte a tanulmányait. Féléve átmenetileg Kézdivásárhelyen él.

vers

Gere Nóra

Amit a víz

Az összegabalyodott hajunktól
már megint eldugult a lefolyó.

A kagyló alatt jön fel a víz,
a szennykosárból
rádobom az egyik inged,
az apadó kádból nézem,
ahogy lassan
terjed rajta a sötét folt,
a Skorpió vizes jegy,
akár a véred is lehetne,
talán azt is így,
megadással
a kezdődő libabőr felé.

Dróttal kipiszkalom a gubancot,
forgatom az ujjaim között –
egy hajszál
saját súlyának ezerszeresét bírja el
szakadásig,
így összefonódva
ráaggathatunk minden
egymásnak háttal töltött napot
és elvetélt gyermeket,
mi magunk
is rácsimpaszkodhatunk,
megtart minket
omló falak között,
árral szemben is.

Vakon bízva

A padlón fekszünk,
borostád homlokomra
tetoválja
naprendszered koordinátáit.
A szőnyeg rojtjai
innen nézve
vastag liánok,
néha a felszínre küzdöm magam,
kérdeszlek:
miért maradtál,
robbanás emléke,
kihűlt por és sziklatörmelék vagyok.
Azt feleled,
hogyan a te bolygódon
őzeket és nefelejcszet
áldoznak egy égítetnek,
melyet felhős estéken is látni,
a legenda szerint
én vagyok az.

Füvesasszony

Para István karikatúrája

lapszámunk szerzői

Bálint Tamás (1985, Székelyudvarhely) költő, közgazdász
Bogdán Emese (1955, Barót) tanár, író
Böloni Domokos (1946, Dányán) író, szerkesztő
Czegő Zoltán (1938, Bukarest) költő, író, újságíró
Duma-István András (1955, Klézse) költő, író, művelődésszervező
Ferencz Imre (1948, Kászontíz) költő, szerkesztő
Gábor Levente (1993, Székelyudvarhely) költő
Gál János (1999, Budapest) költő, zenész
Gere Nóra (1995, Csíkszereda) költő
Ilyés Krisztinka (1999, Keszthely) költő
Janáky Marianna (1955, Hódmezővásárhely) író, költő
Kassay Sára (2001, Gyergyóalfalu) költő
Kégl Ildikó (1976, Kazincbarcika) publicista, író, kritikus, irodalomszervező
Kozma Attila (1977, Kovászna) színész, humorista
Lázár Kinga (2001, Barót) költő, diák
Lévai Alíz Mária (2002, Bótrágy) költő
Lőrincz P. Gabriella (1982, Beregszász) költő
Magyary Ágnes (1975, Kolozsvár) író, tanár
Mátyás Ibolya Emőke (2002, Székelyudvarhely) költő
Miklósi Szabó István (1977, Sepsiszentgyörgy) író
M. Fehérvári Judit (1962, Debrecen) író, költő, publicista, pedagógus
Nagy Milán László (1998, Szolnok) költő, gyógypedagógiai asszisztens
Orbán János Dénes (1973, Brassó) költő, író, drámaíró
Para István (1962, Gyergyószentmiklós) karikaturista
Péter Beáta (1982, Csíkszereda) író, teatrológus, újságíró
Sára Péter (1942, Kötegyán) publicista
Varga Melinda (1984, Gyergyószentmiklós) költő, szerkesztő
Zorkóczy Zenóbia (1971, Székelyudvarhely) színésznő, előadóművész

Lapszámunkat **Orth István** (1945, Nagyszékely) grafikus műveivel illusztráltuk.

Kégl Ildikó

„NEM LESZEK ÉN AKÁRKI, HENTES PULTON SZALÁMI”

Kocsis Csaba *Apák napja* című gyermekverskötetéből árad a csillámló játékoság. A könnyed szószövést, nyelvi játékokra és humorra felfűzött versek, mondókák gyermekperspektívából mesélik el a világ dolgait, legyen szó hétköznapi eseményekről vagy ünnepnapokról, emiatt aztán tele vannak elevenséggel, huncutsággal, csínytevésel. A lírai én ritkán mesél felnőtt szemszögből, ebből eredően inkább a gyerekekkel való cinkosság a meghatározó a szövegekben.

Megkapó tájleírásokkal van teli a *Szeptemberben vár a berek* hónapsoroló-versciklus, a szerző szép és érzéletes költői képekbe sűríti a természet körforgását, az évszakok változását: „*Elveszett a part a ködbe / csak reggelig, nem örökre*” (Október), „*Fénycsóva hull, fut a patak, / kiáltozza: itt a tavasz! / Szilaj kedvét abrakolja, / barka haját megcsókolja*” (Március). Vagy „*Vízre hajló fűzfabokor, / búzavirág, kék a csokor*” (Június).

Jelmezbáli hangulatot fest az *Apám lesznek* című vers, amely szemléletesen idézi meg a szabadságot és ezzel együtt azt a hatalmasra kitáruló világot, amit a farsang ünnepe szimbolizálhat. Szikrázó öröm és maradéktalan jókedv árad a szövegtestből, miközben az alarcosbál kínálta határtalan lehetőségek számbavétele zajlik, s annak eldöntése, hogy mi legyenek: béka, katona, pocsolya, szalámi. „*Nem lesznek én akárki: / Hentes pulton szalámi!*” – vágja rá végül határozottan a lírai én. A fiúcska a következő sorokra meggondolja magát, és egycsapásra elveti az összes korábbi ötletét,

hogy inkább a saját apukájának öltözzön: „*Aztán lett jobb ötletem, / édesapám én lesznek: / Hamar ide kalapot, / hova lett a pecabot?*”

(A kötetben amúgy gyakorta jelenik meg az apa alakja, ami nem véletlen: a könyvvel édesapjának, Kocsis András orvosnak, költőnek állít emléket a szerző.)

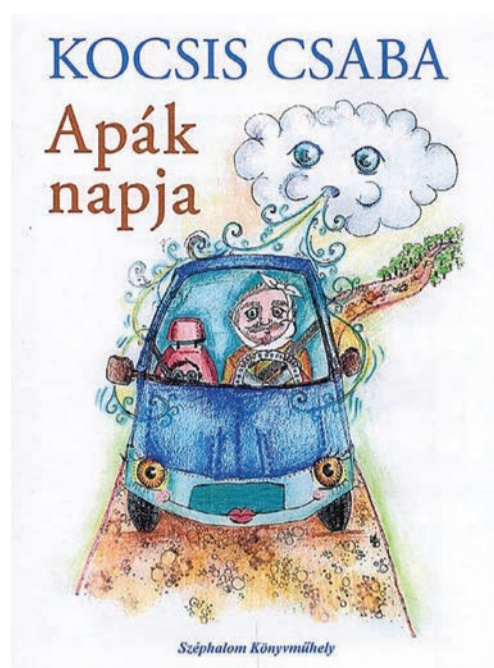
A farsang után újfent egy ünnepet – ezúttal egy személyesebbet –, a születésnapot festi meg a költő egy nyolcéves fiú szemszögből. A *Szülinapos* azt mutatja be, milyen fontos dilemmák merülnek fel egy gyerek fejében, miközben készülődik az izgalmas lista, kit is kellene meghívni a nagy bulira: „*Márti aranyos, / csak az a baj, hogy lány.*”

A dallamos, csilingelő versek olykor átmenetet képeznek a rigmosos mondóka világába, mondókáinak némelyikében a kiszámolókat ismerhetjük fel, megint másokban a cirógató, simogató vagy épp a hintáztató műfaj köszön ránk.

Időnként nevelő, de nagyjából szórakoztató szövegeinek az elevenség, a huncut-

Bolero

ság, a csínytevés a jellemzői. Ebben a kötetben még a bagoly is rendetlenkedik: „*Bagoly huhogott éjjel, / bekente magát mézzel. / Azt hitte, mert fáj a háta, / jó lesz neki éjszakára*” (Hajnal előtt).

A *Mézes-bábos Betlehem* című ciklus verseiből az ünnepek varázsa árad. Itt találhatjuk a legillatosabb verseket: méz, fahéj, tömjén, szalmaillat érződik a karácsonyt megidéző, címadó költeményből. Emellett ízek, meghitt pillanatok, közös családi emlékek idézik az advent hangulatát, az ünnepre való készülődés impresszióit, a mézeskalácsjászol sütésének folyamatát.

Az *Új esztendő* köszöntőben megjelennek ugyan a hagyományos újévi szimbólumok, de igencsak sajátosan: a malacot – bár citromba harap – nem sütik meg, és nem is tálalják fel ünnepi fogásként. Nem belőle készül a „*hentes pulton szalámi*”. Ennek a sertésnek szárnya van, így hát inkább repülni indul a város körül, és hívja magával a versbéli kisfiút is, aki így emlékszik vissza arra a különös szilveszterre: „*Láttam egy malacot, / amint a citromba harapott. / Mondta: gyere, te gyerek, / ragadd meg a fületem. / Ráültem és repültem, / szinte beleszédültem.*” A versek olvasása közben érződik egy sodró lendület, mintha az olvasó is ezen a rózsaszín malackán repülne. Bentebb és bentebb, egészen Kocsis Csaba versvilágának sűrűjébe.

A kötetet a szerző lánya, Kocsis Boglárka (1993) rajzai színesítik. Meglehet, a családi együttműködés hozadéka, hogy a szöveg és a képi mondanivaló ilyen lágy harmóniával simul egymásba. Izgalmas kaland megfigyelni a vizuális tartalom és a verstest közös játékát, azt, ahogyan a kép interpretálja a szöveget, majd visszahat rá. Kocsis Boglárka rajzai akvarellszerűek, könnyed vonalvezetésű, légiés motívumokkal, amelyek könnyen utat találnak a megszólított korosztályhoz. A rajzok – ábrázoljanak akár egy egész történetet vagy mindössze egyetlen figurát – rendkívül játékosak és természeteseek, nincsenek benne bonyolult perspektívák.

Kocsis Csaba: *Apák napja*. Széphalom Könyvműhely, 2021

Gál János

Szala folyása

Rögből raktak réges-régen, Túladunán közepében, hánytak össze nagy hegyeket játszódba óriásgyerekek, sárból gyúrt Ságot, Badacsonyt csinált magasat, alacsonyot a sok cseprő óriásgyerek.

Hegyek mellett gödröt hagytak, a felhők belé vizet adtak, örült az ember felette, tó szélén nádját szerezte, jegén állva fogta halát, jegén tartva ette halát, a víz tisztább volt a jégnél, tiszta kékebb még az égnél, mint madarak, földi égen gardarajok repdesődtek.

Mégsem volt így minden kerek, volt egy másik óriásgyerek, utálkozva utálkozott, mindenkit csak kárba hozott, döngött egyre gúnyos dala, neve ennyi volt, hogy Szala.

Egyszer gúnyval gondolkodván tanakodik a tó partján, mit is tudna tönkretenni, mignem lábát ketté mereszti, a vizét vízbe ereszti, nyálas szájjal nyelve nyerít, gardarajt hogy körbekerít.

Másnap újra megpróbálja, két nap járőföld hosszában csurgatással csúffá teszi, a Balatont búsan éri.

Harmadnapon háromnap járőföldre megy ideki, aranykaput aranyzeggel fel, magasba, úgy szegez fel, randán röhög tele szájjal, tölti tavát ilyen árral, csúfos, randa csobogással.

Kedvére tett, kárára másnak, mostan messze még a másnap, alkony árnya álmosítja, szende álm szenderíti, fűvön fekve másnap reggel nincsen Szala, aki felkel, kővé meredt éjszakára.

Tagjaiból forrás fakadt, tiszta vize tóba szaladt, hol a feje feküdt akkor, nevezik ma Szalafőnek, és nevezik ma Szalának, hol vizei csörgedeznek.

képregény

HŐSEMBER
ÉS TRÖMPLI

MESZELÉS

írta: Szabó Kriszta és Sárosi Máttyás
rajzolta: Sárosi Máttyás